

HET BLAD VAN DE ALGEMENE STUDENTENRAAD VAN LEUVEN

TIJDSCHRIFT 15 MAART / 2° JAARGANG N° 17
verantw. uitgever: M. Meeus, Bogaardenstraat 3
redaktie: H. Geeststraat 90, 3000 Leuven
prijs voor dit extra-nummer: 20 fr.

Voilà, meneer. Dit is nog eens ne Veto waar je "U" tegen kunt zeggen, nieuwaar.

Ik hoop maar dat je geen extra-port hebt moeten bijbetalen, want dat zou de feestvraagde misschien een beetje verzwakken.

En waarom nu al die toeters en trompetten, dat hosannah, alleluja- en hiep-hiep-hoera-geroep?

We zullen het eens eventjes op 1 rijtje zetten:

1. Dit nummer bewijst - ondanks de geruchten en spekulaties over de teloorgang van het studentensamenhorigheidsgedoele - dat de studenten van de KULeuven toch tot een gezamenlijk optreden in staat zijn. Deze extra-dikke VETO is volgeschreven door enkele tientallen mensen vanuit kringen, studentenverenigingen en raden. En dat alles voor de gezamenlijke inzet voor de feestweek die vandaag aanvangt.

2. Dit nummer is voor een groot stuk het resultaat van samenwerkingen van de onderwijswerkgroep in de kringraad, die hiermee een eerste keer de openbaarheid instapt. De bedoeling van deze werkgroep is dat de mensen uit de onderscheiden kring-onderwijscommissies of -werkgroepen elkaar regelmatig ontmoeten om onderwijsproblemen en -suggesties vanuit of voor hun fakulteit op tafel te leggen en er samen aan te werken. Want samen sta je sterker dan alleen; zeker aan deze unief waar

vaak bloed en tranen nodig zijn om veranderingen op onderwijsgebied erdoor te krijgen. De medewerking aan dit VETO-nummer moet dan voor de medewerkers aan deze onderwijswerkgroep een stimulans betekenen om verder te gaan met hun onderzoek.

3. 't Is Feestweek of 't is er geen, nieuwaar?

Daarom is dit nummer niet alleen - alhoewel voor het grootste gedeelte - een onderwijsnummer. In het laatste deel tref je enkele artikels aan rond thema's of problemen die tijdens deze feestweek aan bod zullen komen, waar rond gedebateerd, geageerd, geanimeerd wordt, m.n. rond het proces tegen dr. Merckx ("Misbruik Psychiatrie) dat op 17 maart zijn eerste beslag krijgt; rond de Alma-anquête die op 16 maart zal plaats grijpen; over de buitenlandse studenten aan onze unief, enz.

Want deze feestweek wil niet alleen aandacht vragen voor "de" unief (als onderwijs- en onder-

zoekinstelling), maar ook voor "onze" universiteit, met haar eigen structuren en organisaties.

Eventjes toch de structuur van dit nummer verduidelijken.

In het eerste "deel" werden enkele teksten bijeengebracht die handelen over opvoeding, onderwijs en universiteit in het algemeen; een situatieschets, als je wil. Daarna volgen een aantal bijdragen van de verschillende kringen over de onderwijssituatie in hun fakulteit; voorbeelden, steekproeven over hoe het onderwijs aan onze unief momenteel werkt of suggesties voor hoe het anders zou kunnen. En het derde deel bevat, zoals reeds gezegd, artikels rond items en activiteiten die in de feestweek aan bod komen.

BOVENDIEN - het zou eigenlijk een verrassing moeten blijven, maar kom - krijg je zomaar gratis

voor niks de affiche van deze feestweek, met alles d'r op en d'r an (misschien zelfs niet helemaal volledig, want de inventiviteit van onze studenten kent momenteel blijkbaar geen grenzen)

Voor de handigheid willen we ook even aanstippen dat deze keer alle artikels aan één stuk doorlopen. Je kunt er dus deze keer op rekenen dat, wanneer een tekst onderaan de bladzijde onderbroken wordt, deze bovenaan de volgende pagina verder gaat. Gesnopen?

Tenslotte vermelden we in één moeite dat het ons niet mogelijk zal zijn om reeds volgende week een nieuw nummer uit te brengen; de feestweekactiviteiten zullen daarvoor de mensen te veel in beslag nemen. Maar met dit aantal bladzijden kom je wel twee weekjes toe. Of niet.

Dus rendez-vous... op de feestweekactiviteiten, en wat de VETO betreft: tot over twee weken.

marcel

INHOUDS TAFEL

Editoriaal.....	Affiche van de Feestweek.....	14 - 15
De maatschappij is een toneel, ook de unief speelt er haar deel.....	1 In de FETEW.....	16
De gesloten kringloop.....	2 Plaatsing van afgestudeerden.....	17
550 jaar flauwe kul.....	3 Voor allen die ooit les willen of zullen moeten geven.....	17
Waarom studeren.....	5 Een orde van psychologen?.....	18
Onderwijs als hefboom van maatschappelijke verandering.....	6 Voor een strijdbaar projektonderwijs.....	19
Strijdonderwijs.....	8 Wetwinkel: een alternatief.....	22
Wina-perspektief.....	11 Woensdag 17 maart.....	23
Uit de annalen van de onderwijswerking in Politika.....	11 Aktiedag rond de Alma.....	24
Onderwijs Biologie.....	12 De gezondheidszorg van de studenten, het medies centrum en de tweede studentendokter oftewel het grote steekspel.....	25
Werkkolleges: mogelijkheid om jezelf te zijn.....	13 Bots.....	28

DE MAATSCHAPPIJ IS EEN TONEEL OOK DE UNIEF SPEELT ER HAAR DEEL

Ieder student die zichzelf resp. keert kwelt zijn geweten wel eens met lastige vragen over zijn jaren verblijf in Leuven en wat daar zal op volgen. De ene had liever X gestudeerd maar zijn ouders beslisten dat het J zou worden, omdat daar een hoger sociale status aan verbonden is. De andere ziet het helemaal niet zitten in zijn toekomstige beroepssituatie. We willen overigens allen wel actief en creatief zijn in ons studeren maar de professorale autoriteit en willekeur laat ons geen speelruimte.

Maar zijn we dan toch niet nog geprivilegeerd, zodat we beter niet te hard gaan roepen?

De meeste studenten komen niet tot een erg bevredigend antwoord op dergelijke problemen die dan wel stilletjes aan in de molen van alledaagse lessituaties, examenperiodes en diplomavoortzichten worden fijn gemalen.

Om ergens konstruktief uit te komen is immers een meer globaal zicht nodig op de werking van universiteit en opleiding en op de plaats die deze innemen in onze maatschappij.

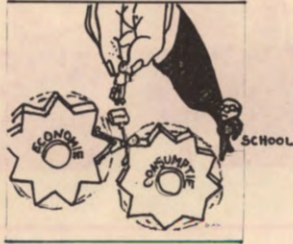
Wanneer we spreken over de universiteit dan hebben we het over dat instituut, zoals het gegroeid is hoofdzakelijk na WOII. Van dan af traden immers een aantal diepgaande wijzigingen op die ook de horizon en de leefwereld van de student grondig gaan beïnvloeden. Een eerste vaststelling in dat verband is de enorme aangroei van het aantal studenten. Ter illustratie de evolutie voor België gedurende deze periode.

1949 : 16.425
1959 : 25.759
1965 : 40.998
1967 : 47.232
1971 : 75.106
1974 : 78.988

Tegelijk met deze aantalsgroei doen nieuwe sociale klassen hun intrede aan de universiteit, in hoofdzaak van de middenklassen. De "demokratisering" zoals men dat verschijnsel heeft betiteld, was uiteraard een goede zaak in de mate dat het recht op universitaire vorming ongeacht de financiële positie principieel werd erkend maar de cijfers tonen aan dat van dat recht voor arbeiderskinderen nog niet zoveel te merken was.

Het ganse stelsel van studie-beurzen, en de socio-kulturele voorzieningen (restaurants,

huisvestingsdienst, medische dienst) diende om deze zeer beperkte democratisering mogelijk te maken.

Deze evoluties hangen uiteraard samen met veranderingen van de brede maatschappelijke context. In de huidige fase van de economische ontwikkeling ontstaat een zeer grote behoefte aan kaderpersoneel en ingenieurs. De welvaartstaat en de uitbouw van de ziekteverzekering zorgen voor een grote vraag naar geneesheren. De funktieverruiming van het staatsapparaat vereist een groeiend leger van ambtenaren en deskundigen allerhande.

De ontwikkeling op dit vlak voltrokken zich erg snel zodat de universiteiten op overdrive werden ingeschakeld om de vereiste bemanning af te leveren. Dat men daarvoor m.n. in België op geen miljardje keek bewijst de in 1965 goedgekeurde Expansiewet. Die heeft het mogelijk gemaakt dat naast de 6 voordien bestaande universitaire centra nog 11 nieuwe uit de grond werden gestampt. De funkties van de wetenschap in het algemeen en van de universitair geschoolden in het bijzonder zijn in onze samenleving ook heel anders komen te liggen dan het traditionele ivoren-toren-beeld (dat nog steeds sporen nalaat) het doet uitschijnen. Vroeger hield de gestudeerde intelligentia zich hoofdzakelijk bezig met het cultiveren van de maatschappelijke elite, het instandhouden van diens gezondheid en het beschermen van diens eigendommen (magistratuur). De tweede-klasse-intellektuelen waren belast met het rustig houden van de prole en hun nazaten (resp. pastoors en onderwijzers). Slechts een klein deel van de universitair geschoolden was direct betrokken bij het tot stand brengen van de materiële produktie van goederen en diensten (de schaarse ingenieurs en

de bazen). De produktieprocessen waren dan ook redelijk eenvoudig; zonder ingewikkelde machines of planning van de produktie. De opleiding van de arbeiders moest al evenmin door gespecialiseerde scholen en leerkrachten buiten het bedrijf gebeuren.

In dit alles komt verandering met de toename van de produktieve krachten van de economie en meer precies met het ontstaan van de grote industrie, reeds gedurende de 19de eeuw. De nadruk komt daarbij te liggen op de ontwikkeling van nieuwe en produktievere machines, technieken, methodes van grondstofwinning. Het uitdenken hiervan is een nieuwe taak voor wetenschappers, een taak die overigens steeds minder op zolderkamers bij kaarslicht werd uitgevoerd en steeds meer georganiseerd. Anderzijds wordt het uitvoeren van de materiële produktie zelf (dus niet het uitdenken van de methodes en het toezicht op de arbeiders) ook steeds minder een zuiver fysieke zaak en steeds meer een kwestie van controle van de machines en van de processen. Ook hier vindt men steeds meer universitair geschoolden, hoewel de meerderheid bestaat uit technisch geschoolden. De inschakeling van wetenschappelijke kennis in de uitvoerende produktie is een tendens die pas sinds WO II te zien is.

Tot hertoe hadden we het enkel over de veranderende rol die de wetenschap en de universitair geschoolde speelt in het produktieproces. Maar dat produktieproces speelt zich af op een maatschappelijke en sociale achtergrond. Het gaat er niet enkel om te weten dat steeds meer en meer verschillende produkten en diensten op de markt komen maar ook voor

TABEL:ASVA

De loonafhankelijkheid brengt in onze samenleving mee dat je weinig te zeggen hebt over de inhoud van het werk dat je doet. Een onderzoeker in een Unilever-laboratorium gaat die opzoekingen verrichten die passen in de produktie- en verkoopstrategie van het bedrijf in kwestie, wat hij daar ook zelf mag van denken, ook al vind hij het zeeppoeier ekologisch alles behalve verantwoord. Daarenboven komen steeds meer taken die door gestudeerden worden uitgevoerd onder het hakmes van de "wetenschappelijke arbeidsorganisatie" hun werk wordt tot routinetaken herleid en opgedreven.

Het samenwerkingsaspect dat aan de loondienst vastzit is uiteraard een vooruitgang tegen het geïsoleerde bestaan van de intellectueel; datgene waar moet worden tegen in gegaan is het verlies van controle en zeggenschap over het eigen werk, doch dit hangt samen met onze maatschappelijke structuren waarin een kleine minderheid de wet stelt, de keiharde wet van het maximale profijt dan. Het is van belang dat je als student niet te veel illusies maakt over het zelfstandig bestaan dat je later zou gaan leiden, je positie zal in feite meer en meer op die van de arbeider gaan lijken. Dat is iets wat we ook duidelijk gaan merken in de huidige economische crisis. Niet enkel handarbeiders krijgen af te rekenen met grotere werkeloosheid maar ook intellectuele arbeiders. In oktober '75 noemde minister Humblet het getal van 5.500 werkeloze afgestudeerden. Soms gaan mensen met kaderfunkties ook reeds samen met de arbeiders in verzet zoals bij Fabelta in Zwijn-

Participatieindex per beroepsgroep en per akademiejaar (het cijfer 100 betekent dat het aandeel van kinderen uit een bepaalde beroepscategorie in het totaal aantal studenten gelijk is aan het aandeel van die beroepscategorie in de totale actieve mannelijke bevolking).

kategorie.	'54	'62	'66
Vrije en academische beroepen	1.600	1.350	1.263
Direktiepersoneel	1.360	1.000	560
Bedienden, privé	83	83	101
Arbeiders, privé	8	21	24

wie die geproduceerd worden. En wie het daarbij voor het zeggen heeft. Terugkerend naar de intellectuelen merken we dat hun inschakeling in de direkte produktie of in de verzorging, opleiding (resp. medici, leraren) van de huidige of toekomstige werkende bevolking samengaat met het verlies van hun zelfstandige positie. Een steeds groter deel van hen komt in loondienst bij ondernemers of bij de staat.

aarde waar een sluiting dreigde. Het is maar te hopen dat dergelijke vormen van solidariteit, die in andere landen zoals de VS en Groot-Brittannië reeds meer voorkomen, zich verder ontwikkelen en de nog steeds zeer grote sociale afstand tussen intellectuelen en handarbeiders gaan overbruggen. Het inzicht van ee steeds meer gelijkaardige situatie dat je als student reeds verwerft, kan daarbij aardig wat helpen.

	1930		1947		1960	
	eigen rekening	loon-dienst	eigen rekening	loon-dienst	eigen rekening	loon-dienst
geneeskunde	71,8%	28,2%	65,2%	34,8%	58,6%	40,4%
tandheelkunde	95,2	4,8	92,8	7,2	86,1	13,9
wis- en natuurkunde	14,4	85,6	17,8	82,2	12,9	87,1
technische wetenschap	29,9	70,1	13,1	86,9	7,2	92,8
rechtsgeleerdheid	46,3	53,7	27,0	73,0	24,1	75,9
economische wetenschap	31,5	68,5	15,7	84,3	11,1	88,9
totaal alle studierichtingen	40,2	59,8	29,4	70,6	25,3	74,7

° (2 : 3)

bron: Volkstelling 1960, deel 9, academisch gevormden.

° Verhoudingscijfers en omkadering toegevoegd door samenstellers (dit zijn studenten van het Sociologisch Instituut in Groningen die een onderzoek hebben gedaan naar het politiek bewustzijn van academici in een loonafhankelijke situatie).

CVA

DE GESLOTEN KRINGLOOP :

1. OPVOEDING IS MEER DAN ONDERWIJS

Onderwijs wordt al te dikwijls verward, daarmee bedoelen wij, gelijkgesteld met opvoeding. Symbool hiervan is onze Minister van Nationale Opvoeding De Croo. De Minister van Onderwijs, dus .

Dat Opvoeding méér is dan onderwijs zullen we verduidelijken aan de hand van enkele teksten :

"De hedendaagse mens belandt in een opgedrongen werkptraan van af zijn zesde levensjaar, en zelfs vroeger. De school is het gedwongen leerproces, het keurslijf waar buiten men niet kan, - wil men zich later in die 'progressieve' maatschappij waar maken, - wil men zelfs gewoon meekunnen. De school werd de ideale uitvinding om de spelende en liefhebberende mens in het kind te vermoorden. Alles is afgestemd op de ontwikkeling van de grijze hersenstof . De voorbereiding op de volwassen prestatie maatschappij staat centraal.

Het wordt een kind vlug duidelijk gemaakt dat het de eerste en de beste moet zijn, - of minstens goed moet meekunnen om er bij te zijn. De repressie neemt zeer subtiel vormen aan. De opstandigheid leeft nochtans in elk kind dat dit schools systeem als barbaars en vreemd ervaart. Wat aan menselijkheid binnen het kind leeft wordt door het konkurrentiesysteem kundig uitgeschakeld. Niet de ontwikkeling van de eigenheid, maar het afmeten, - het uitputtend afmeten -, aan elkaar

in functie van de grijze hersenstof enerzijds en het heersend maatschappijbeeld anderzijds, worden als ideaal doorgegeven.

De school is het eerste proefstation, het eerste indoktrinatie centrum dat de jonge mens leert de anderen niet in vriendschap en genegenheid te ontmoeten, maar de anderen als rivaal, als tegenspeler te onderkennen . Wie van kindsbaan af gerangordend, gekwoteerd, gewogen en gevalueerd werd, is perfect voorbereid op de latere prestatie-evaluaties : dit is het lot van het merendeel in het actief beroepsleven . De westerse maatschappij heeft de slavenmarkt langs dit kanaal gehumaniseerd .

Konklusie : de resultante van ons opvoedkundig en schools systeem is een gefrustreerd wezen, uitgerust met een slavenmentaliteit en een verhoogde afhankelijkheid. Vrijheid en menselijke authenticiteit behoren definitief tot het dromenland der sprookjes!

2. HET PROCES van een zachte moord !

"Het reductieproces van de moderne mens voltrekt zich in drie stadia, die samen de levensloop bepalen: het stadium van de opvoeding tot onschtheid in de familiale kneedmachine, het stadium van het volproppen met irreële abstrakties in de verschillende onderwijsvormen en -fasen, en tenslotte het stadium van de geadapteerde stressmonotonie door het ritme van het arbeidsproces."

a. onderwijs = leren 'kuddedier' te zijn.

We belichten hierin de functie van onderwijs :

"Het kind is schoolrijp, klaar om in de maatschappelijke baarmoeder opgenomen te worden. Na de familiale, de eerste sociale programmering. Het kind leert eenvoudige en vooral duidelijke dingen. Het leert lezen, schrijven, rekenen en in het rijtje staan. Braaf zijn en de vinger opsteken. Het leert dat het niets weet en dankbaar de gaven van de maatschappij in ontvangst moet nemen.

Het leert dat het maar liefst moet imiteren, navolgen, volgen. Zelf niet creëren, dat vooral niet. Wat zou men daarmee aanvangen ? Het leert woorden uitspreken zoals gehoorzaam zijn, dankbaar zijn, zijn best doen en braaf zijn... En met het woord wordt alles binnengeleefd en geassimileerd tot vanzelfsprekendheden.

Het leert schrijven. Tussen twee lijntjes, diezelfde twee lijntjes waartussen het moet leren lopen, een heel leven lang. De gulden middenweg der aangepastheid, der middelmatigheid. Het leert

schrijven zonder fouten, volgens de regels der grammatika. Het leert dat woorden een bepaalde inhoud moeten hebben en niet een andere. Dat woorden dragers zijn van gevestigde kulturele waarden. Dat woorden conventionele dingen zijn die fatsoenlijk gedrag uitdrukken. Het leert schoonschrijven, met orde en netheid. Zo moet het verlopen tussen de lijnen van het leven, met orde en netheid. Het recept is doorzichtig: wie de creativiteit wil doden, moet het formalisme maximaal doorvoeren.

Het leert rekenen. Het leert dat één plus één gelijk is aan twee. Dat je kan optellen en aftrekken, vermenigvuldigen en delen. Later, pas veel later zal het ontdekken dat aftrekken en delen te maken heeft met arm-zijn, optellen en vermenigvuldigen met rijk-zijn. Misschien leert het ook nog, - maar dan niet op school - dat de grove economisch sociale onrechtvaardigheden van deze maatschappij in cijfers kunnen worden uitgedrukt, in harde cijfers. De kans is echter groter dat hij, omwille van de sociale programmering, gewoon een

cijferaar wordt, een cijfer-
vante met premies en een der-
tiende maand...
Het leert vooral en vóór alles
in het rijtje staan en de vinger
opsteken. De twee voornaamste
leerprocessen. De onuitgesproken
premissen als basis van de school
se didaktiek: de vroegtijdige
konditionering op een later maat-
schappelijk-goed-funktioneren.
Het herleidingsproces van ori-
gineel menskind met open eroti-
sch-affektieve aanspraken tot
een kuddedier dat later nog de

b. opvoeding = verboden te le-
ren

"Opvoeden is essentieel een opvoe-
den tot onmondigheid, opvoeden
tot een nette, aangepaste staats-
burger. Opvoeden heeft in de eer-
ste plaats een zelfverzekerende
functie voor de opvoeder: pupillen
mogen de zekerheden van hun
opvoeders niet aantasten. De op-
voeder wéét - zo meent hij al-
thans - wát voor de opvoeding
goed en slecht is: de opvoeder
wéét alles, de pupil niets. Dit
onwrikbare uitgangspunt sluit
gewoon de mogelijkheid uit dat
de pupil zelf eigen zingeving
aan eigen bestaan zou kunnen ge-
ven.

Zoals de opvoeders (familie,
school...) vroeger het slachtoffer
werden van de bemoeizucht van
anderen - de meest bruikelijke
vorm waardoor het cultuurpatroon
zich overplant - zullen zij op
hun beurt de weg dikkeren waar-
langs het jonge leven zich ver-
der ontplooiën móét. Al te graag
denkt men aan laagstammige fruit-
bomen en het snoeimes, of een rivier
die in zijn bedding moet
worden gehouden, om de stroom
sterk en krachtig te doen zijn.
Weinig adequate beelden voor de
opgroeiende mens, maar beelden

vinger zal opsteken om te voe-
len vanwaar de wind komt.
De miskenning der originaliteit
van elk menskind ligt aan de
basis van ons opvoedings- en on-
derwijssysteem: alles moet naar
maat en op standaardmodel (voor
de computerkinderen van morgen
zal deze eis nog stringenter
zijn). Het recht op een eigen au-
tonoom menselijk leven wordt het
kind gewoon ontzegd. Hier situ-
eert zich de kern van de misda-
digheid der maatschappijstrukt-
uren:

die in een bepaalde maatschappij-
structuur passen. Ontplooiën
wordt omgebogen tot inpassen in
de deshumaniserende structuren.
Het 'lukken' van de opgroeiende
jeugd wordt afgemeten aan de
reeds bereikte identifikatie met
de volwassen wereld: braafheid,
onderworpenheid, gehoorzaamheid,
deftigheid, en vooral goed stu-
deren en de wil om er te komen...
De eigen werkelijkheid van de
groter wordende mens, zijn eigen
dromen, eigen verlangens, eigen
wereld... nergens zijn er aan-
knopingspunten met de volwassen
wereld, onbruikbare overbodige
bagage, want de tijd dringt om
volwassen te worden. Geleidelijk
wordt hij groot, volwassen, aangepast,
met in zich diep geborgen het
heimwee naar het verloren pa-
reidys waar hij op zijn beurt
werd uitgedreven... De erfzonde
is werkelijkheid geworden, heeft
het weer eens gehaald op de wil
van het kind om te leven. Alles
werd overgeleverd, het mens-
kind is overgeleverd enerzijds
aan een traumatiserende toekomst:
de grootmenselijke kinderlijke
droom kon de hindernissen niet
overleven...

c. geestesintoxicatie.

Van meestaf aan wordt het straf-
en beloningsmodel efficiënt toe-
gepast: wie zijn vooraf bepaalde
rol goed leert spelen, heeft kans
hiervoor 'rijklijk' beloond te
worden, wie buiten zijn rol treedt
of er moeilijk intreedt, wordt op
de vingers getikt, aanvankelijk
heel zacht, later wat harder, tot
men definitief naar de marginali-
teit wordt verwezen. Een hele
reeks betekenissen worden, vanuit
het cultureel verleden, via opvoe-
ding en onderwijs als waarheden
en vanzelfsprekendheden doorge-
geven: dit is een subtiel proces
van geestesintoxicatie. Een katalo-
g van vooroordelen wordt
liefst nog als principes doorge-
geven en als hinderpalen op de
weg der menselijke ontplooiing
geplaatst. De kleine mens wordt
opgesloten in een burch van ze-
kerheden en waarheden. Zijn ei-
gen onzekerheid en kritische in-

stelling wordt hem ontnomen: het
vinden van nieuwe betekenissen
en het realiseren van eigen waar-
heid wordt het grote taboe. Dit
beperkings- en begrenziingsproces
wordt opvoeding geheten. Het cre-
eren van optimale voorwaarden
voor het menskind om tot zelf-
definitie te komen, wordt ver-
vangen door de stereotype formu-
les waarin de oudbakken koek der
zekerheden van de 'verantwoorde-
lijken' werd gedistilleerd. Wat
betekent schoolstrijd anders dan
het verzekeren dat een verouder-
de bagage veilig op het nages-
lacht wordt overgedragen. Het
is nog lang niet voor iedereen
duidelijk dat dit neerkomt op
een psychische massa-moord: wat
overblijft zijn wezentjes, ont-
daan van hun reële menselijke
mogelijkheden, klaar om als per-
fekte structuurspelers te kunnen
funktioneren..."

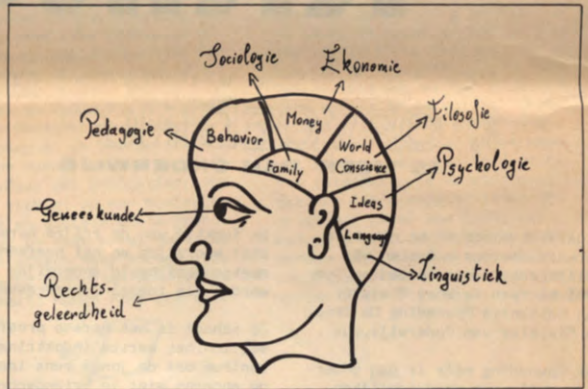
3. HET BELEID in wetenschapshanden

a. het positivisme.

Wat later ontmoeten we een voort-
zetting van het beschreven proces:
de universiteit en haar wetenschappen:

"Dat het wetenschapsbedrijf zich
als reductieproces der werkelijk-
heid tegen de mens zou keren,
lag niet besloten in de droom
van het negentiende eeuwse 'ver-
licht' Europa. De wetenschap zou,
als in een triomftocht, alle
'vooroordelen' en 'taboes' over-
winnen. De mens dacht dat hij met
zijn ontwakende geest, met zijn
beginnend bewustzijn de volledige
werkelijkheid kon omvatten. De
'Rede' als godin. Wetenschap werd
inderdaad tot godsdienst verheven
met alle attributen van het oude
geloof dat werd afgezworen: het
dogma der alwetendheid, het ge-
loof in de uitbouw van een nieuw
Jeruzalem op aarde, het fanatis-
me der adepten en de bewondering
der natvelingen...
Opnieuw een 'pre-Copernicaanse'
verging: de mens dacht - en
denkt nog - dat hij middelpunt
en maatstaf der werkelijkheid is.
Wetenschap werd in plaats van
toegang tot, substitueert voor de
werkelijkheid. De eeuw der uit-
vindingen was begonnen, de mens
zou het aanzicht der aarde ver-
anderen. Nieuwe kataklisma wen-
den voorbereid: Hiroshima, Naga-

saki, Vietnam... Maar de weten-
schap ging verder... Het positief
experimenteel wetenschapsmodel
werd de benadering bij uitstek om
macht over de werkelijkheid te
verwerven: wat objectiveerbaar,
kwantificeerbaar, meetbaar, her-
haalbaar en voorspelbaar is,
kreeg de status van 'wetenschap-
pelijkheid'. De 'rest' is dan
'voor-wetenschappelijk', 'on-wet-
enschappelijk', 'subjektief',
'uniek', 'literatuur'... Dit 'wet-
enschappelijk axioma' kan zinnig
zijn op voorwaarde dat het be-
perkt blijft tot de zogenaamde
'positieve wetenschappen', of tot
een 'hulpmiddel' in de menswet-
enschappen. Wetenschappen en wet-
enschappelijkheid identificeren -
met 'positieve wetenschappen' ge-
tuigt daarentegen van een beang-
stigende bewustzijnsvernauwing
waarbij de Werkelijkheid wordt
ontwikkeld, het Leven gedood
en de Mens vermoord. Toegepast
op de 'menswetenschappen' is ho-
gergenoemd axioma een vooroordeel
met dergelijk nefaste uitwerking
op het welzijn van de mens dat
het met geen enkele 'oorlog' is te
vergelijken...
De negentiende eeuwse positivisti-
sche droom heeft zich echter -
zij het laattijdig - ook meester
gemaakt van de menswetenschappen.

b. slachtoffer : de menswetenschap.

Getraumatiseerd en lijdend onder
een ondraaglijk minderwaardig-
heidscomplex tegenover die Grote
Broer der positieve wetenschap-
pen, werden argumenten verzameld
en methoden bedacht om hun 'wet-
enschappelijkheid' te bewijzen,
ernstig genomen te worden en te
kunnen meezitten aan die rijk-
voorzienige tafel der subsidie,
aan de 'staatsruif voor wetenschap-
pelijk onderzoek'. Gegrepen tus-
sen het axioma der positieve wet-
enschappen enerzijds en die zo
weerbarstige, menselijke en soci-
ale werkelijkheid anderzijds,
hebben de 'promotoren' der mens-
wetenschap tenslotte voor het
axioma gekozen. De magie der wet-
enschappelijkheid heeft het ge-
haald op de wetenschap der mens:
elke deelwetenschap (psychologie,
psychiatrie, sociologie,...) cre-
eerde haar eigen jargon met 'wet-
enschappelijke allures', een katalo-
gus van vooroordelen om de
menselijke werkelijkheid te ver-
bergen, een reducerend etikette-
ringsproces om de mens van zich-
zelf en zijn wereld te vervreem-
den, een neurotische vlucht naar

de mens- en wereldvreemde 'weten-
schappelijkheid'...
De menselijke werkelijkheid leeft
in concrete gestalten; zij ver-
bergt haar gelaat aan wie op een
analytische wijze enkel haar 'wet-
enschappelijke onderbouw' wenst
uitlezen te rafelen in funktie van
macht en manipuleerbaarheid. De
menselijke werkelijkheid wil, om
zich kenbaar te maken, ontmoet
worden, beluisterd worden en niet
beheerst. De gekonsakreerde mens-
wetenschap is een wetenschap van
de onderbouw, niet van de werke-
lijkheid: zij is nuttig, bruik-
baar, echter te beperkt en te be-
perkend. Niet het wetenschappe-
lijk onderzoek op zich, maar de
vooronderstellingen en het niet
expliciete mensbeeld van de onder-
zoekers dient kritisch te worden
bekeken.
Eigenlijk zou de graad van 'weten-
schappelijkheid' getoetst moeten
worden aan het 'werkelijkheids-
gehalte', dat gereleveerd wordt
en inzichtelijk gemaakt. Alternat-
ieve oplossingen lijken echter
op sprookjes... Zo ver is het ge-
komen dat de mens zijn geloof

kwijt geraakt is in een menswaardig bestaan, in een menselijk bewoonbare wereld, in vriendschap en medemenselijkheid.

De mens leert zo weinig uit vroegere ervaringen.

Hij gaat zelfs verder: hij negeert zijn ervaringen die niet kaderen binnen een positief-wetenschappelijke opvatting, hij is er verlegen om en herleidt deze tot illusies en zelfs hallucinaties. Wie ervaringen kent die buiten het gangbare "werkelijkheidsbegrip" vallen, wordt als een wereldvreemde, een vervreemde, een geïllustreerde beschouwd. Het positivistisch mensbeeld maakt kort spel met de werkelijkheid: het heeft een heel vocabularium om datgene wat buiten het algemeen aanvaardde valt te stigmatiseren: illusie, hallucinatie, derealisatie, waandenkbeelden, prana's... Een merkwaardige uiting van infantiele onmachtgevoelens: het negeren van werkelijke ervaringen waar men geen raad mee weet door er denigerende etiketten op te plakken.

Het logisch-rationeel denken grijpt eigenmachtig in op diverse levensgebieden, hoewel juist dit denken het minst met het leven vertrouwd is. Deze denkvorm is nochtans niet de enig mogelijke en zelfs niet de belangrijkste om de mens te begrijpen. Toch geeft hij een enorm prestige, waarvan het gevaar niet wordt doorzien: wat levensvreemd is, kan met het leven geen rekening houden. Hoop, verwachting, liefde, misterie, kosmisch beleven... zijn voor dit denken 'mytische derealisaties'. Waar dit denken een ravage aanricht, blijft enkel een frigde wereld over... Het 'operationeel maken van begrippen' is eigenlijk een handige afbakening binnen de werkelijkheid, alles uit de begrippen verwijderen waar men geen blijf mee weet, grofweg een begrip zo werkelijkheidsvreemd maken langs de weg van een 'positief' reductieproces om dat wat overblijft de indruk van 'wetenschappelijkheid'

wekt. 'Operationaliteit' betekent uiteindelijk manipuleerbaarheid, het inpassen van de werkelijkheid in de eigen theorievorming van waaruit men vervolgens uitspraken zal doen over de werkelijkheid. Zo verbergt men fundamentele vooroordelen achter een 'wetenschappelijk masker': een prototypen van onwetenschappelijkheid... Het wetenschapsbedrijf is, net zoals andere uitingen van menselijke cultuur, een historisch bepaalde en tijdsgebonden onderneming. Operationele begrippen gegroepeerd in en tot systemen en modellen zijn, althans in de menswetenschap, laatstijdige nakomertjes uit het negentiende eeuwse denken. Zo volgden bijvoorbeeld in de criminologie het juridisch, het medisch, het psychologisch en het sociologisch model elkaar op: een defilé van oud-strijders...

De 'aspektaaliteit' is een onmachtverklaring van de deelenwetenschappen. Wie de werkelijkheid opsplitst in formele objecten (standpunten van waaruit de werkelijkheid benaderd wordt) om aparte wetenschappen te creëren (menswetenschappen), wordt de gevangene van de narcistische eigen (waan)denkbeelden: de hedendaagse ziekte van psychologen, sociologen en anderen. Deze aspektaaliteit wordt voorgesteld als een methodologische eis, eigen aan het diskursief denken. Ook deze eis berust op een verouderde, tijdsgebonden filosofie der menswetenschappen. Om de prioriteit der aspektaaliteit te redden, om de monodisciplinaire opleiding als basisopleiding te kunnen handhaven, werden een reeks nieuwe termen bedacht: 'multidisciplinariteit', 'polydisciplinariteit', 'interdisciplinariteit'... Tevens werd een nieuwe vorm van wetenschapsbeoefening vooruitgeschoven: het teamwork. Specialisten uit diverse deeldisciplines zouden hun bevindingen samenbrengen en de aldus verkregen 'synthese' zou een totaalbeeld van de onderzochte

werkelijkheid geven. De Gestalt psychologie had nochtans reeds gewaarschuwd voor het feit dat het geheel niet te herleiden is tot de som der delen... De opsplitsing der menselijke werkelijkheid in monodisciplines - kompartmentalisatie of kolonisatie van de mens door biologen, psychologen, sociologen... - heeft echter voor deze wetenschapsbeoefenaars een uitgesproken dubbel voordeel: enerzijds is de monodisciplinaire opleiding een toegangsweg tot zelfstandige

beroepen op de arbeidsmarkt, anderzijds kan men de morele en medemenselijke verantwoordelijkheid steeds van zich afschrijven door beroep te doen op de eigen terreinafbakening (men kan zich onbevoegd verklaren). De onvriendelijkheid van de monodisciplinaire benadering om menselijke én maatschappelijke problemen op te lossen is reeds een voldoende motivering om ons de zin en de betekenis van deze opleiding aan onze universiteiten af te vragen.

c. menselijkheid is geen luxe meer, maar onze enige overlevingskans.

Er is echter nog meer. De monodisciplinaire opleiding is een voorwaarde om later de technieken van de 'demokratie' te kunnen rekruteren. Een deelwetenschap is per definitie waardenvrij. Een waardenvrije opleiding is de zuiverste waarborg voor de professionele technokratisering. Er is geen vraag naar onafhankelijke kritische denkers, wel naar systeembestendige 'professionals', monodisciplinaire deskundigen. Een monodisciplinaire verwetenschappelijking van de werkelijkheid is een der fundamenteën van de menselijke vervreemding... Het wetenschapsbedrijf mist essentieel een menselijke oriëntatie. Het is een uiting van de eigentijdse neurose. Het is gebouwd op macht: macht om de werkelijkheid te beheersen en deze verworvenheden aan de machthebbers over te dragen. Technisch heet dit zo: de wetenschappelijke bevindingen moeten doorgespeeld worden naar het beleid. De pseudowetenschappelijke operationalisering der menselijke en maatschappelijke werkelijkheid aan de hand van een reducerend logisch-rationeel instrumentarium brengt de 'menswetenschappers' evenmin een stap dicht bij de

mens als werd gekonstateerd voor de technici der geneeskunde. De techniek werd het model voor het menselijke. Van de primitieve bijl tot de atoombom: een sinistere paradox van wat vooruitgang heet. Het antwoord hierop is een verscherping van de menselijke onrust, een bewustwording van de menselijke armoede, van het gebrek aan vriendschap, aan samenhang, aan verbondenheid met het leven, een kritische instelling tegenover wat officieel doorgaat voor 'wetenschap', voor 'menswetenschap', tegenover de wetenschap als georganiseerd en geïnstitutionaliseerd machtsinstrument. Echte wetenschap, als een zoeken naar waarheid, wordt integendeel gekenmerkt door kinderlijke verwondering, eerbied voor de werkelijkheid, beweging en dienstbaarheid voor het menselijke, geëngageerde actie tegen onderdrukking en duistere machten, bescheidenheid, pretentieloosheid...

Dat het beleid van de samenleving hoofdzakelijk in handen is van mensen met universitaire diploma's, maakt de kringloop gesloten.

Hoe geraken we d'er uit???

P.N.

Voor dit artikel werd (te) uitvoerig (maar dankbaar) gebruik gemaakt van teksten uit IMPASSE en DE ZACHTE MOORDENAARS van S. De Batselier.

550 J. flauwe kul

Jakop

In VETO 12 stond een historische schets te lezen over de handel en wandel van onze achtbare unief. Ik vond dit een tamelijk diepgaande analyse, waarvan ik veronderstel dat het merendeel van de studenten het hierover eens zijn (op enkele details na).

Wat niet alleman, en zeker niet vips (very important persons) (die nogal veel in onze flauwe pap te brokken hebben) er zo over denken, weze hier even toegelicht.

Ons aller vice-rector, prof. Dr. H. Servotte, (in een lezing over "De universiteit als opleidingsinstituut, gisteren vandaag en morgen"): Volgens deze man functioneerde de unief 520 jaar lang "op een behoorlijke wijze" (zo was ze gisteren). Na de tweede wereldoorlog is zij plots het (arme) slachtoffer van een aantal "misverstanden" die haar in een crisis hebben gestort (zo is het vandaag).

- Morgen zal de unief deze crisis te boven komen door
- 1.--zich realistisch te ontdoen van haar "overgeërfd elitair denken. Servotte drukt zich hier uit in een prachtig literair ornament waarin hij de 550 jaar lange, dominerend ideologische politieke rol van de unief verbloemd: primo, men denkt niet alleen, men handelt ook elitair. secundo, het elitisme is niet alleen passief overgeërfd, maar wordt nog steeds actief in stand gehouden.
 - 2.--kritisch stelling te nemen tegenover haar eigen wetenschap ideologie.
 - 3.--nieuwe doelstellingen te formuleren.
 - 4.--Haar opleiding in functie van deze doelstellingen te vernieuwen; hier hebben de studenten niets mee te maken: ze kunnen niets formuleren

want hebben geen verantwoordelijkheid; ze kunnen niets vernieuwen want breken altijd alles af.

Monseigneur De Smedt (bisschop van Brugge) spreekt over "De katholieke universiteit als dienst aan de wereld".

De universitaire jeugd (dat zijn wij!) verspreidt stelselmatig haar opvattingen op politiek, maatschappelijk en religieus vlak en zet aldus de samenleving onder druk. Anderzijds zijn het hoofdzakelijk de afgestudeerden van de universiteit die de oriëntatie van de samenleving bepalen.

Hij gaat er van uit dat je, om de oriëntatie van de samenleving te bepalen, een verantwoordelijke positie in die samenleving moet innemen. Studenten hebben die verantwoordelijke positie niet en daar-

door is hun protest niet "efficiënt".

Om hieraan tegemoet te komen, zegt hij verder, moet de katholieke kerk aandacht besteden aan de vorming van deze intellectuelen, willen ze een "effectieve dienst aan de wereld" zijn. De katholieke universiteit is de uitbouw van dit aanbod. (U vraagt, wij draaien...)

En nu komt het (ik citeer hier letterlijk onze monseigneur): "Om aan deze opgave te beantwoorden dient de katholieke universiteit alles te vermijden wat substantieel in strijd is met het katholiek antwoord op de levensvragen."

Wat ik eigenlijk wil zeggen is dat die flauwe kul nog honderd jaar kan doorgaan zolang wij het "aanbod" van die heren slikken en "fonskes" blijven. We zullen er ééééens een punt achter zetten.

WAAROM STUDEREN?

Deze tekst is grotendeels overgenomen uit een openingsrede aan de Erasmusuniversiteit te Rotterdam, gehouden door Prof. Hoefnagels.

Wij opteerden deze tekst in te leveren om diverse redenen nl. de relevantie van wat er in gezegd wordt; dat zoiets verweg onvoorstelbaar is aan de K.U.Leuven, m.a.w. hoe diep zijn wij 550 jaar gezonken; dat we verdomd zelf wel eens een moment hebben waarin we ons afvragen waarom we in dit wetenschappelijk paleis nog langer zitten te suffen. Daarom willen we het aan jou ook eens vragen.

uw motieven

"Waarom gaat U studeren? Wat zijn uw motieven? Wij weten niets anders van U dat U voor het merendeel reeds 14 à 15 j. onderwijs hebt gevolgd. In de Derde Wereld, op 1 dag vliegensaftand hebben mensen mensen nodig die zien wat mensen nodig hebben. Waarom, bijvoorbeeld, bent U daar niet?"

U hoeft de antwoorden nu niet te geven, maar ik hoop van harte en wens U toe dat U in de komende dagen en weken voor U zelf helderheid in uw motieven schept.

Was het gewinning? Na 14 jaar of meer bent U verslaafd aan het naar school gaan? Verslaving aan het "vrijblijvende"? Ivan Illich spreekt over "het einde van de groei van het onderwijs". "Verplicht onderwijs", zegt Illich, "doodt bij de meeste mensen de wil om zelfstandig te leren". Nu, dat kan ik als docent wel eens waarnemen. Het ergste is de student die gelooft wat de docent zegt, wat de schrijver schrijft, wat de ideoloog predikt. Mocht U na deze dagen toch besluiten te gaan studeren, dan geef ik U de wetenschappelijke

raad: gelooft niet, maar onderzoek zelf. De universiteit is geen kerk, docenten zijn geen priesters, ideologieën zijn geen beelden. De tijd van geloven is buiten de religieuze ervaring, voor U voorbij. Luister, spreek, maar geloof niet.

"De meeste mensen verwerven het grootste deel van hun kennis buiten de school". (Illich). Met name wanneer iemand bepaalde vaardigheden echt nodig heeft kan hij deze snel aanleren. Maar één van de eigenaardigheden van de student, vergeleken bijvoorbeeld met een werkende jongere, een arbeider, een ambachtsman, is dat de student veel minder vaardigheden echt nodig heeft. Hij hoeft geen huis te bouwen, geen machine te repareren, geen koeien te melken, geen grond te ploegen. Hij kan, om een diploma te behalen, zich beperken tot het lezen van boeken en stencils, hierin het terugvraagbare van het niet-terugvraagbare onderscheiden. Hij kan zich beperken tot "het kennen" van het terugvraagbare, tot het "lullig kennen". Dat is een ramp, dat een student een werkende jongere is met zeer beperkte vaardigheden.

een diploma om rijk te worden?

Nu had "het papiertje" tot voor kort nog financiële voordelen. Er bestond een aardige relatie tussen diploma en werk en tussen werk en geld. De afgestudeerde die aan de slag komt, slaat met een alle basisvaardigheden des levens over en schiet meteen in de rang van kommissie of adjunct-referendaris, waardoor dat hij wat hij nooit heeft geleerd ook nooit meer zal leren: geen omgang met gewone mensen, dat zijn mensen waaruit het grootste deel van de maatschappij bestaat - geen ambachtelijke vaardigheden, geen hout hakken, geen auto smeren noch vaten verslepen. Dit gemis wordt later goed gemaakt door iets te veel geld, op grond waarvan hij een verlangen naar een doorzon-woning kan koesteren waardoor hij op zijn beurt zal trachten, voordat het vijf jaar later is, referendaris te worden. Dan is de carrière gemaakt, de wereld dichtgespijkerd en het leven ligt achter hem.

Deze relaties tussen studeren, bulwerk en geld worden thans meer en meer verstoord. Veel minder dan de helft die gaat studeren, haalt het diploma. Van hen die het diploma behalen, wordt

een steeds groter aantal werklozen en de akademikus die werkt, wordt door de politici van heden een geringer loon beloofd. Daarbij weet U dat geld niet gelukkig maakt - als U om heen gekeken hebt - onderzocht -, dat geld bepaald ongelukkig (!) maakt.

Konklusie: om in de verre toekomst geld te verwerven, moet U niet hier komen studeren. En mocht U graag levenservaring opdoen, de feiten en de basisvaardigheden leren kennen, of uw dagelijks brood veilig stellen met enige onafhankelijkheid van de wisselvalligheden der wereldhuishouding, waarom gaat U dan niet naar de ambachtsschool (ja, ik weet dat het tegenwoordig heilags lagere technische school heet) om uit eerlijke grondstoffen als hout en metaal munt te slaan? Voor het handwerk hoeft U geen studies te maken over teamwork, maar kunt U het beoefenen. Of, waar we zo'n enorme behoefte hebben aan goed voedsel uit verstandig bebouwde grond; waarom leert U niet aan de Land- en Tuinbouwschool wat een boeren zoon vroeger "erfelijk" leerde?

U kunt mij nu tegenwerpen waarom ik zelf met het wetenschappelijk werk en onderwijs bezig houdt. Er zijn twee antwoorden: een kort en een lang. Het korte antwoord is dat wetenschappelijk onderzoek, ontdekken van werkelijkheid, ontmaskeren van vooroordelen, het doorbreken van taboes en mythen, een bijzondere voldoening geeft. Endat onderwijs met geïnteresseerde studenten uitzonderlijk plezierig is. Voor het lange antwoord is nu geen tijd, het begint met het zeggen dat als de wereld naar de knoppen gaat, dat dan komt door voor een groot deel verkeerd gebruik van wetenschappelijke vindingen; en als de wereld nog gered zal worden dan zal dat voor een groot deel afhangen van de juiste wetenschappelijke informatie en wetenschappelijke openbaarheid.... aan U en ons om - als U hier mocht studeren - dit verder uit te werken.

Het kan zijn dat Uw motieven om te studeren in het bijzonder in de keuze ligt van een faculteit bv. economie, recht, sociologie, medicijnen of filosofie. Maar hoe betrekkelijk is dit motief. Laten we dit eens peilen in de Rijn, die Erasmus vanuit Rotterdam stroomopwaarts berisde en die voor de rotterdamse student het voorhanden laboratorium is van de stand van feiten in de wereld. De Rijn wordt door het volhouden van een aantal zeer merkwaardige maar foute economische rekensommen langzaam maar zeker vermoord en daarmee ons drinkwater en daarmee de mens. En de Rijn is maar één van de vervuilde rivieren. En al die rivieren zijn maar een voorbeeld, een vies voorbeeld van wat wij aan het doen zijn. *Uit alles blijkt dat economie veel te belangrijk is om aan economen te worden overgelaten.*

Juridisch wordt al jaren getracht tot overeenkomsten te komen, die de moord op de Rijn moeten voorkomen. Ook het recht heeft tot nu toe gefaald. Het recht is evenals economie toch al opmerkelijk ingewikkeld gemaakt in de vorm van juristerij. *Juristerij lijkt op een truc om te verhoeden dat de burger zijn rechten kent.* Wat kan de sociologie bijdragen aan het stroomopwaarts reizen? Het is onzeker. *Natuurlijk kan de sociologie herhalen dat de Rijn stervende is door merkwaardige machtsconstellaties.* Natuurlijk kan de neo-dogmatische socioloog dit aan een verkeerde ideologie wijten en de reactionaire socioloog kan blijven kibbelen over pellingmethoden. Maar de economie verandert hij niet, de jurist zal door hem geen beslissing en dus ook geen andere beslissing nemen en de medicijnman blijft ingewijde op eigen terrein.

De dokter gaat grote onzekerheden tegemoet en houdt zijn mond over de Rijn. De heilige status van de dokter zal als hij is afgestudeerd, voorbij zijn. De financiële voordelen in de dealing van medicale drugs en het eggen van ziekenhuisbedden zullen in dit stukje westelijk halfmond gekeerd zijn door het einde van de financiële en technologische groei van de gezondheidszorg en misschien door het feit dat de dokter liever genezer dan koopman is. Misschien wordt de wens van Illich waar, dat pijn, ziekte en dood weer in onze cultuur aanvaard worden en daarmee andere, minder technologische geneeswijzen.

Zullen de artsen ons iets gaan zeggen over het milieu in en rond de Rijn? Over de mate waarin Rijnbewoners gif inademen? Dit zijn belangrijker vragen dan de kwestie of de arts een ambtenaar zal worden in een generationaliseerde gezondheidszorg. Reeds nu worden de medicijnmannen geplaatst voor de keuze tussen leven en dood, soms op grond van kosten- en batenanalyses, vaker op grond van waarden.

Het is, kortom, onzeker wat er van het dierbare beroep van dokter terecht zal komen.

Moet de filosoof de wijsheid brengen? *"Zullen wij, wanneer iemand zo sot is zich voor wijsgeer uit te geven, hem maar niet liever zotgeren noemen?"* (Erasmus). Of worden zij "wijsmakers" (Erasmus), die de wijsheid reduceren tot het getal. Het Heilig Getal, De Absolute Waarheid over mens, wereld en heelal. Het getal dat sinds de 16de eeuw een steeds grotere functie kreeg in alle wetenschappen en nu in computerisme ont-aardt.

Toch zijn er - de fout opgezette rekensommen ten spijt - goede economen. Er zijn er die zo verstandig zijn de vervulling van de Rijn van het Bruto Nat. Produkt af te trekken. Wilt u de kans nemen tot hen te gaan behoren? Toch zijn er - de esoterische juristerij ten spijt - goede juristen. Er zijn er die de mensenrechten, dus ook het recht van de mens op schoon water, in hun werk betrekken. Welke kans geeft u zelf tot hen te gaan behoren? Toch zijn er - de neo-dogmatici en reactionairen ten spijt - goede sociologen. Durft u zonder cent op zak langs de Rijn te reizen?

Toch zijn er - naast de drug-dealers en bedden-eggers - goede dokters. Durft u tegen de stroom op te roeien?

Toch zijn er - de zotgeren en formule-makers ten spijt - goede wijsgeren. Wilt u het risico nemen om diep in de Rijn te duiken naar de grondslagen van economische, sociologische en juridische arbeid?

loof en vrij van dogmatiese tradities.

Vooral bij de vrouw moeten wij een nieuwe houding doen ontstaan, haar bewustzijn maken en haar gedrag emanciperen. Tegelijkertijd moeten we de man een nieuwe gedragswijze en een nieuwe mentaliteit ten aanzien van de vrouw bijbrengen. We moeten ervoor zorgen dat iedereen de noodzaak aanvaardt het volk te dienen, deel te nemen aan de productie, geen minachting te hebben voor handarbeid, initiatieven te ontplooiën en verantwoordelijkheidsgevoel te ontwikkelen. Kortom, we willen een revolutionaire mentaliteit die van de wetenschap gebruik maakt om het volk te dienen.

De voortzetting van het revolutionaire proces hangt af van de nieuwe generatie. Voor de eerste keer in onze geschiedenis zijn er kinderen en jongeren die opgroeien buiten het kolonialisme en buiten de dogmatiese tradities. Er is een generatie, de eerste, die zich vormt in het vuur van de revolutie. Deze generatie zal in de komende twintig jaar geroepen worden om het werk dat wij begonnen voort te zetten. Zij vormt de broeikas waaruit de geselecteerde planten tevoorschijn zullen komen, die ervoor zullen zorgen dat de revolutie definitief de overwinning zal behalen. In dit opzicht is de opdracht van de onderwijzers en de onderwijzers buitengewoon moeilijk. Omdat

zij, net als wij opgegroeid zijn en zich gevormd hebben in de oude wereld, dragen zij nog vele gebruiken met zich mee, veel individualisme en ambities, veel verdorven neigingen en vormen van biggeloof die schadelijk zijn en de nieuwe generaties kunnen besmetten. De onderwijzers en onderwijzers moeten zich gedragen als de dokter, die voordat hij in de operatiezaal naar de zieke toe gaat zich desinfecteert, en sterilizeert teneinde de patiënt niet te besmetten.

Door voortdurend bijeenkomsten te houden en permanente kritiek en zelfkritiek uit te oefenen, moeten de onderwijzers en onderwijzers de oude ideeën en neigingen uitroeien om zich de nieuwe mentaliteit eigen te kunnen maken en deze door te geven aan de toekomstige generatie. Hoe zouden we denken over een arts of verpleger die een patiënt besmet? Die in plaats van hem te verplegen of beter te maken ziekten op hem overbrengt? We zullen een maximale gestrengheid aan de dag moeten leggen tegenover de onderwijzers en onderwijzers bij alles wat blijkt geeft van subjektivisme, individualisme, tribalisme, arrogantie, bijgeloof en onwetendheid. Kortom, de onderwijzer, het onderwijzer moet samen met de bevolking een interne strijd leveren, zichzelf ontsmetten, het oude uit de weg ruimen en zich het nieuwe geheel en al eigen maken.

rika verkocht worden. De vissers en rijstverbouwers van Manica e Sofala worden door dezelfde buitenlanders uitgebuit die de petroleumvelden van Inhambane in handen hebben. De belastingen waren net zo'n last voor de mensen van Niassa die evenmin als alle andere Mozambikanen ooit een school of ziekenhuis tot hun beschikking hebben gehad.

Tegelijkertijd wordt van de leerling geëist dat hij zich re-

Eerste Kulturele Festival voorafgaan en erop zullen volgen. In de kunst moet het oude zich met het nieuwe proberen te mengen waardoor nieuwe vormen ontstaan. Aan de traditionele vormen van kunst, zoals het dansen, de beeldhouwkunst en de zang, dienen de schilderkunst, de literatuur, het toneel en de kunstnijverheid toegevoegd te worden. De creativiteit van enkelen moet de creativiteit van allen worden, van mannen en vrouwen, van jong en oud, van

kenschap geeft van de heldhaftige tradities van ons land, de strijd van Maguiguane, het verzet van Barué, de pracht van Sofala en de grootsheid van Monomotapa.

De kulturele rijkdommen van Mozambique behoren niet toe aan één enkel gebied. De artistieke prestaties van de merimba-spelers van Zavala vervullen ons evenzeer met trots als het Maconde houtsnijwerk en het filigraanwerk van de edelmeden van Tete. In dit verband willen wij onze waardering uiten voor het initiatief om Mozambikaanse houtsnijders uit te nodigen om de jongens en meisjes van de kaderschool in Tunduru hun wonderbaarlijke kunst te leren. We hopen dat dergelijke initiatieven vaker genomen zullen worden op het gebied van de schilderkunst, de edelsaadkunst, ijzer- en koperbewerking, kunstnijverheid die vervaardiging van matten, manden enzovoort...

Regionalisme, tribalisme en de neiging om op andere gemeenschappen neer te zien, komen voort uit onwetendheid, uit onbekendheid met andere waarden. Niemand houdt van iets dat hij niet kent. Daarom beschouwen wij het Eerste Kulturele Festival, dat de Afdeling Onderwijs en Cultuur zich voorstelt te organiseren als een belangrijke bijdrage tot onze nationale eenheid en de ontwikkeling van onze cultuur. Het is te wensen dat regionale en provinciale festivals aan het

noord tot zuid, opdat uit allen de nieuwe revolutionaire Mozambikaanse cultuur geboren kan worden.

In de scholen, op de schoolbanken, in de eethuizen en eetzaalen en bij de productie moeten we ons uiterste best doen voortdurend leerlingen en onderwijzers van verschillende streken samen te brengen opdat wij meteen al in de dagelijkse omgang onze regionale reflexen verliezen en ons bewust Mozambikaan gaan voelen. Door samen aan het werk te gaan, worden we werkelijk één. Onderwijzers en leerlingen moeten bij alle opgaven zij aan zij werken, want in de Revolutie zijn er geen belangrijke en minder belangrijke taken, maar slechts revolutionaire taken. Omdat woorden niets betekenen als ze niet in praktijk gebracht worden, omdat een lichaam zonder vlees maar een skelet is en een lichaam zonder botten zichzelf niet op de been houdt is het noodzakelijk om de beweringen dat er eenheid is, voortdurend om te zetten tot eenheid in de praktijk. Ons verenigen betekent dat wij elkaar leren kennen en begrijpen. In de gezamenlijke inspanningen, in het gelijktijdig vergeten zweet, in de boomstam die door onze gezamenlijke krachten verslept wordt, in de dans als uiting van onze gemeenschappelijke creativiteit komt begrip en kennis tot stand en wordt de eenheid duurzaam.

b) DE KENNIS VAN DE SAMENLEVING EN DE OPVOEDING.

Eén van de beslissende factoren voor onze overwinning in de strijd tegen de kolonialisten ligt in het feit dat wij vechten in ons eigen vaderland, dat wij zeggen in een samenleving en op een terrein die de onze zijn en die wij beter kennen dan wie ook. De ontwikkeling van de strijd vereist dat wij de kennis van ons land voortdurend verdiepen en dat wij daarbij gebruik maken van de wetenschap. Door de aardrijkskunde en de geschiedenis, plant- en dierkunde en de kennis van de delfstoffen van ons land te bestuderen, zullen we een beter gebruik van

onze rijkdommen kunnen maken. We moeten daarbij opmerken dat ons volk een grote kennis bezit van de rijkdommen van de natuur, hoewel deze kennis louter op ervaring berust en vaak door biggeloof ververst is. Wij moeten de leerlingen en onderwijzers aanmoedigen de ervaringskennis van de bevolking bijeen te brengen en deze op een kritische en objectieve manier te analyseren, opdat onze theoretische kennis ontwikkeld wordt ten bate van de maatschappij. Verder is het noodzakelijk om voortdurend discussies over en studies van de gebruiken en ge-

DE HUIDIGE SITUATIE EN DE EISEN DIE ZE STELT

Naast de taak op lange termijn van het creëren van een nieuwe mentaliteit stelt de huidige situatie eveneens eisen waaraan het onderwijs tegemoet moet komen. We kunnen geen nieuwe samenleving

vormen zonder de oude te vernietigen, zonder de sporen van het kolonialisme uit te wissen, zonder de economische basis te creëren die ons in staat stelt voortgang te maken met de oorlog en de samenleving te ontwikkelen.

a) DE EENHEID VAN HET VOLK EN HET ONDERWIJS.

Een van de belangrijkste taken van het onderwijs dient het bevorderen van de eenheid van het volk te zijn. Het kolonialisme probeerde alle verschillen op het gebied van stam, taal, godsdienst en cultuur, die er maar konden bestaan onder de bevolking van Mozambique te versterken. Bovendien prentte de traditionele opvoeding, waarin de taalgemeenschap waartoe iemand behoort wordt verheerlijkt, iedereen een houding van minachting; en soms zelfs van haat in ten aanzien van de andere taalgemeenschappen.

In ons onderwijs moeten we de nadruk leggen op de overeenkomsten in de levensomstandigheden van het

Mozambikaanse volk als geheel. We moeten uitleggen hoe het kolonialisme de bevolking van ieder gebied uitbuit. Het is noodzakelijk dat de leerling goed tot zich laat doordringen dat de strijd van de boeren van Mueda tegen de gedwongen katoenverbouw niet verschilt van de strijd van de suikerrietarbeiders aan de oevers van de Zambeze, dat de strijd van de havenarbeiders in Lourenço Marques dezelfde is als die van de mijnwerkers van Tete. De arbeiders die uit Nampula naar Sao Tomé of naar de spoorwegen van Lourenço Marques getransporteerd worden, lijden onder dezelfde uitbuiting als de mannen uit Gaze, die aan Zuid-Af-

woontes van iedere streek te stimuleren waardoor wij ze beter leren kennen, ze kunnen verbeteren en door kritiek kunnen verbeteren. Ieder van ons moet begrijpen dat de taak die hij zal moeten verrichten in Mozambique ligt. Anders

gezegd, Mozambique is niet een bepaalde streek, een plaats of een provincie, maar een enorm land met een grote verscheidenheid aan levensomstandigheden waarop wij greep moeten krijgen om te kunnen slagen.

c) DE TECHNIEK EN DE UITBREIDING VAN DE STRIJD.

Wij staan tegenover een vijandig leger dat alle hulpmiddelen van de moderne technologie tot zijn beschikking heeft. Daar komt bij dat wij noodzaak zijn de produktie steeds verder op te voeren en gevarieerder te maken, om het hoofd te kunnen bieden aan de groeiende behoeften van de bevolking en van de oorlog. Evenzo worden wij door de sociale en bestuurlijke behoeften gedwongen meer mankracht en gekompliceerde technieken te gaan gebruiken. Weliswaar leren we in de legerplaatsen en vooral in het veld hoe we het militair apparaat van de vijand moeten vernietigen, maar toch is het noodzakelijk onder de militairen en kadets een minimum aan wetenschappelijke kennis te verspreiden, die hen in staat stelt de militaire technieken beter onder de knie te krijgen.

De produktie vereist steeds meer onze aandacht. Om het hoofd te bieden aan de behoeften van de bevolking in oorlogsomstandigheden moeten we boven alles rekenen op onze eigen inspanningen. Niettemin is er kennis vereist om de produktie gevarieerder te maken, om technieken te verbeteren, de natuur te beheersen en om rampen die zij veroorzaakt te bestrijden, om waterputten, irrigatiekanalen, dammen enz. te bouwen. Die kennis

bezitten we niet altijd.

We willen dat de leerlingen deze praktische kennis op school verwerven. In het kader van de natuurwetenschappen moeten het spinnen en weven van katoen bestudeerd worden. Bij de wis- en natuurkunde moet de studie en de praktijk van het bouwen van dammen en irrigatiekanalen ondergebracht worden; het maken van scheppraden voor de irrigatie, in beweging gebracht door water of dieren en het bouwen van windmolens moet in de praktijk beoefend worden. Kortom, er is een grote mate van wetenschappelijke en praktische kennis nodig

en praktische kennis die ons in staat kunnen stellen onze landbouw te ontwikkelen en de nijverheid te bevorderen, zoals meubelmaken, timmeren, metselen, pottenbakken, zeepfabrikage, spinnen en weven, het maken van ovens voor de produktie van ijzer en tegels enz...

De combinatie van onderwijs en produktie betekent vooral het verwerven van theoretische en praktische kennis om ze ter beschikking te stellen van de produktie, het bestuur, de sociale diensten en de strijd.

KONKLUSIE

In het boekje 'Onderwijs in China' trekken de auteurs Ineke Marijnissen en Paul Offermans volgende konklusie.

Opvoeding en onderwijs zijn in China, zeker sinds de Kulturele Revolutie, volop in beweging. Over de afloop van dit proces valt op het ogenblik niets met zekerheid te zeggen. Het gevaar bestaat nog altijd dat de Volksrepubliek China afglijdt naar het revisionisme; zoiets is in zijn korte geschiedenis al eerder gebeurd. Het zal van de revolutionaire krachten afhangen, of zij de economische voorwaarden van de socialistische maatschappij blijvend kunnen verbinden met kollektieve ideeën als:

- volg de massalijn,
- drijf op eigen kracht,
- dien het volk.

Sinds het begin van de Kulturele Revolutie hebben de Chinezen echter grote vooruitgang geboekt in het zich eigen maken van de proletarische kultuur. Onderwijs en opvoeding zijn daarbij van beslissend belang geweest. Het perspectief is gunstig dat de proletarische revolutie slaagt door de toepassing van de beginselen van de polytechnische vorming:

- de verbinding van produktieve arbeid en onderwijs,
- de opheffing van de scheiding tussen theorie en praktijk, van de scheiding tussen hoofd- en handarbeid,
- de inpassing van lichamelijke, geestelijke en morele vorming in opvoeding en onderwijs.

De volle betekenis van deze principes van de polytechnische opvoeding en vorming wordt pas duid-

delijk, als wij ze verbinden met de hierboven genoemde kollektieve ideeën.

Wat betekent polytechnische vorming dan in de praktijk:

- het onderwijs is niet langer gescheiden van de politiek, en ook niet meer van het produktieproces waarin de grote massa van arbeiders en boeren werkt,
- De politieke macht over scholen en opvoedingsinstellingen komt steeds meer in handen van de arbeidende klasse, zodat het onderwijs wordt aangepast aan de leef- en denkwereld van arbeiders en boeren,
- er is geen principieel verschil meer tussen onderwijs en de wetenschap die de technische voorwaarden schept voor de stijging van de produktiviteit. Zo kan de vorming van een nieuwe intellektuele elite voorkomen worden, omdat onderwijs en produktie beide steunen op de massalijn,
- de scheiding tussen stad en platteland wordt grotendeels opgeheven. Deze scheiding was niet alleen economisch, maar ook politiek en kultureel. Nu krijgen zelfs de meest achtergebleven gebieden optimale ontplooiingskansen.

Al deze veranderingen kunnen alleen duurzaam zijn, wanneer de tegenkrachten zoals burgerlijke eierzucht, een gemakkelijk leventje, witteboorden-mentaliteit, afkeer van handarbeid, specialisatiezucht, streven naar konkurrentie met de kapitalistische landen op basis van een technokratische ontwikkeling, onschadelijk worden gemaakt door een hoge graad van socialistische bewustzijn. Daarom is het ook volkomen te-

recht, dat een groot deel van opvoeding en onderwijs bestaat uit ideologische vorming volgens de socialistische gedachten van Mao Tse Toeng. China heeft een moeilijke stuk weg naar de kommunistische maatschappij afgelegd. Het volk van China zal in een histories-dialektisch proces uitmaken of het doel in de Volksrepubliek bereikt zal worden.

Het zou gemakkelijk zijn en van weinig socialisties inzicht getuigen als wij geen lessen zouden willen leren uit het chinese voorbeeld. Vooropgesteld moet worden: de weg naar het socialisme is niet voor alle volkeren gelijk. Het chinese model van toepassing verklaren op de Europese en in het bijzonder de Nederlandse situatie is ondialektisch, omdat dit niet uitgaat van de konkrete situatie en de bijzondere tegenstellingen waarin kapitaal en arbeid zich in het hooggeindustri-

aliseerde westen bevinden. De poging om zo'n model in Nederland over te planten is dus gedoemd te mislukken, al was het alleen maar omdat ons land geen gesocialiseerde produktie heeft.

Van de andere kant zijn een aantal klassentegenstellingen in China en Nederland gelijk. Verder vertonen de objektieve voorwaarden voor de ontwikkeling van het monopoliekapitalisme de tendens het polytechnische opvoedingsmodel te integreren in het onderwijs. Deze emancipatieve faktor van de kapitalistische ontwikkeling wordt nu echter misbruikt ten behoeve van het winststreven. Dat doet niets af aan het feit, dat de polytechnische vorming zelf een voorwaarde is voor het ontstaan van socialisties bewustzijn bij de massa's.

OP MIDDELBARE SCHOOL NO. 31 in Peking bediskussieren leerlingen, arbeiders en soldaten de inhoud van de lessen

WAT MOETEN WE NIET DOEN

- Een compleet opvoedingsmodel willen realiseren, dat hoort bij een gesocialiseerde maatschappij, maar niet past in een kapitalistische produktiewijze. Pogingen om zo'n model in te voeren worden tegenwoordig vooral ondernomen door de 'progressieve' onderwijsvernieuwers, die geen inzicht (willen) hebben in de sociaal-economische werkelijkheid van de klassenstrijd, bijvoorbeeld de voorstanders van de 'education permanente'. Zij vervullen slechts de wensen van het kapitaal, in zo-

verre zij de producenten meer mobiel maken. Zelfs als zij van de beste bedoelingen bezield zijn, komen zij niet boven het nivo uit van het utopisme van Robert Owen.

- Polytechnische opvoedingsellandjes scheppen die alleen door intellektuelen als 'vakantie-oorden' bewoond worden. Dit gebeurt vaak in anti-autoritaire kresjes die bezocht worden door kinderen van intellektuelen en kunstenaars. Zij zijn 'ontoeankelijk' voor de werkende klasse.

Scholieren werken in een landbouwkommune in de katoenoogst.

WAT KUNNEN WE WEL DOEN

- Eksperimenten ondernemen met de verbinding van theorie en praktijk, opvoeding en produktieve arbeid in een socialisties perspectief. Zij moeten aansluiten bij de mogelijkheden en het bewustzijn van de arbeidende klasse, bijvoorbeeld in wijk- en buurtwerk.

- Alle mogelijkheden onderzoeken die de marxistische vorm van poly-

technische vorming als opvoeding van de massa in socialistiese zin, waarbij we moeten uitgaan van de werkelijkheid hier en nu.

Zo werken we mee aan de opbouw van 'een samenleving van werkelijk vrije mensen, die intelligent reageren op de wereld om hen en die gelukkig zijn'. Dat alleen kan de juiste les zijn van het onderwijs in China.

STRIJDONDERWIJS

In deze brochure vind je op verschillende plaatsen teksten van onderwijswerkgroepen. M.a.w. het onderwijs wordt van binnenuit gevolgd en bekritiseerd.

Waarom en in welke mate is dit belangrijk of anders geformuleerd: wat kan de plaats zijn van de student binnen het streven naar een betere samenleving, naar een bevrijding van de mens?

Na jaren van onderwijs binnen autoritaire en verstarde structuren is er nog weinig merkbaar van zelfinitiatief en kritiek op de gedocerde leerstof.

De noodzakelijke creativiteit is bijna uit ons verdwenen zodat de wetenschap wordt bedreven binnen een 'vervreemd en vervreemdend' kader.

Wat kan men daartegenover stellen?

1. Bezigt zijn met een theorie kan betekenen bezigt zijn met wat men streven naar bevrijding of,

en daar komt het toch op neer, klassenstrijd heet. De concrete bijdrage die tot die strijd kan geleverd worden is

- de sociaal-ekonomische verhoudingen binnen de maatschappij analyseren en verduidelijken; - het 'vervreemd en vervreemdend' kader van de wetenschappen te ontmaskeren en de noodzakelijke binding te leggen met de meestal vergeten praktijk.

De wetenschap blijft immers binnen haar theoretisch kader een opeenvolging van wetten en redeneringen, zonder de gevolgen te zien van deze intellectuele gedachtenkronkels. De praktijk behoort soms niet tot het terrein van de wetenschappelijke disciplines zodat men nog durft spreken van 'waardenvrije' wetenschap.

- de wetenschap kan 'an sich' twee vervreemdende mechanismen vertonen: enerzijds kan zij een vlucht betekenen in de theorie, anderzijds bereikt zij ditzelfde effect door alles op

te schuiven binnen de respectievelijke disciplines. Disciplinariteit vermijdt kritiek, interdisciplinariteit is voorwaarde tot kritiek. Beide mechanismen, zoals hierboven omschreven, kennen hetzelfde gevolg: zij werken systeembestendigend.

2. Daartegenover kunnen we dus stellen dat wetenschap als theoretische vorming kan optreden t.o.v. de praxis door de bestaande uitbuitings- en vervreemdingsmechanismen te analyseren; door de wetenschappelijke taalbarrière te doorbreken en de ideeën en verworvenheden naar het volk toe te vertalen; door alle wetenschappen te analyseren binnen het kader van de globaliteit van mens én maatschappij. En niet binnen de vervreemdende descartiaanse scheiding van mens en maatschappij!

3. Aan dit alles kan de student participeren door inzet binnen

aktie- en onderwijswerkgroepen. Wat niet wil zeggen dat alle werkgroepen reeds dit stadium bereiken. Wanneer zij evenwel een ernstige analyse maken van onderwijs en wetenschap, zal de gevolgtrekking voor de hand liggen.

Daarom doen wij hier een oproep aan te sluiten bij bestaande onderwijswerkgroepen in de faculteiten. Doen wij een oproep aan de nog niet gekende groepjes die rond deze problematiek werken, zich kenbaar te maken zodat men zich kan aansluiten. Onze laatste oproep is aan die faculteiten of kringen waar nog geen dergelijke groepen zijn een onderwijs-werkgroep te stichten. Diegene die leert of studeert werkt tevens in de maatschappij en dat hoort ook bij onderwijs.

nota: binnen de aar is men sinds kort begonnen met een coördinatie van dergelijke groepen. Geïnteresseerden kunnen er altijd terecht

P. N.

Dag Lezer,

we willen je eigenlijk even goede moed toewensen zowat halfweg onze speciale Veto. Niet omdat het je onderhand de keel begint uit te hangen, hopen we...

Tot nu toe zijn de teksten algemeen beschouwend gebleven. Een poging om een algemeen kader te geven. Vanuit verschillende gezichtshoeken.

Het hierbovenstaande artikel betekent zowat de overgang naar teksten, die door de werkgroepen van verschillende kringen werden binnengeleverd. Je kan het een tweede gedeelte noemen, waar men ingaat op meer concrete problemen die in het onderwijs aan deze wief voor-

komen. Of anders gezegd, bij de theorie ... hoort de praxis.

O ja, onderweg zal je ook het programma van de alternatieve feestweek ontmoeten. Je wordt natuurlijk uitgenodigd op alle activiteiten, en geef toe, de keuze is vrij uitgebreid.

Aan het einde van de brochure raken we nog enkele andere belangrijke probleemgebieden aan: de universiteit is complexer dan enkel onderwijs te verstrekken. Maar daar mocht ik nu nog niets van zeggen, dus

laat de aandacht niet verslappen en lees gerust verder...

met groetjes van de redactie.

Al is Wina een eerder kleine kring, toch lijdt ze niet aan een minderwaardigheidskompleks. Integendeel zelfs. Wina draait goed, en ook op het gebied van onderwijs is reeds één en ander verwezenlijkt. Wina organiseerde een enquête in verband met de vorm van de proefexamens in de eerste kandidaat, en legde de resultaten hiervan voor aan de fakulteitsraad. Met succes

WINA - PERSPEKTIEF

overigens. Ieder jaar in Wina evalueerde het voorbije academiejaar (74 - 75). Deze verslagen werden onlangs binnengeleverd in de P.O. K. (permanente onderwijskommissie). Zowel de algemene bedenkingen, de tekortkomingen of overbodigheden, de algemene evaluatie van het nieuw programma (vooral in natuurkunde) als meer specifieke opmerkingen over proffen, assistenten, vakken, cursussen, enz... werden kritisch behandeld. Wij wachten op reacties. De voorgestelde spli-

tsing tussen eerste kandidaat, wis- en natuurkunde werd aan een kritisch onderzoek onderworpen door de mensen van Wina.

Alles bij elkaar genomen komt het onderwijs in wis- en natuurkunde er nog niet zo slecht uit. Maar toch zijn er nog vele dingen die moeten verbeteren. Het gaat bijvoorbeeld niet op dat een prof zelf niet heel goed weet wat voor leerstof hij moet doceren, ofwel dat de studenten moeten dansen naar de pijpen van een wispelturige prof, die les geeft als hij daar zin in heeft (of als hij eraan denkt).

Maar laten we van individuele gevallen geen algemeen geldende dingen maken. De uitzonderingen bevestigen hier zeker niet de regel. De wil tot goede samenwerking tussen prof en student is zeker aanwezig. Ook al verlopen de programmahervormingen soms stuntelig; er wordt toch aan gewerkt. En dat is iets. Laten we hopen dat de toekomst nog verbetert.

WINA-PERSPEKTIEF.

INTERDEPARTEMENTAAL CENTRUM VOOR DIDAKTIEK

Revalorisatie van het leeraarsberoep is een heet hangijzer in de hele onderwijswereld. Een degelijke lerarenopleiding wordt meer en meer gezien als één van de belangrijke taken van de universiteit tegenover de maatschappij. Sinds 1969 werden allerlei commissie's en werkgroepen opgericht om zich over het aggregaat te beraden; in 1973 werd de lerarenopleiding in de wet vastgelegd.

Leden van de K.U.Leuven richten sinds ongeveer 50 jaar vakantieleergangen in voor leraren in het secundair onderwijs onder de naam "Vliebergh-Sencieleergangen" en werken de laatste jaren mee in beroepsvervolmakings-activiteiten (BV) van andere didaktische centra in het land. Vanuit de Kultuurraad voor de Nederlands kultuurgemeenschap poogde men de BV-activiteiten te uniformiseren door oprichting van didaktische centra en pluralistische centra voor de bijscholing van leerkrachten.

Een eerste voorontwerp voor structurele hervorming van aggregatie en BV aan deze universiteit ontstond in augustus 1973. Op 28 juni

1974 diende het bestuur van de Vliebergh-Sencieleergangen bij de rektor een eerste voorstel in tot oprichting van een didactisch centrum K.U.Leuven. Dit voorstel werd in ruggespraak met het departement Pedagogische Wetenschappen herwerkt en verder geamendeerd.

Men stelt voor een interdepartementaal centrum op te richten, eerder dan een inter-fakultair centrum. De activiteiten van dit centrum zouden zich vooral toespitsen op de volgende punten:

- bundeling van de lerarenopleiding (aggregaat), onder de bevoegdheid van de fakultaire P.O.K.'s.

- vakdidactische research over basisonderwijs, secundair onderwijs en eventueel ook hoger onderwijs, onder de gezamenlijke leiding van vakspecialisten en pedagogen.

- BV-activiteiten in alle mogelijke vormen, gedurende het ganse jaar en eventueel regionaal gespreid, al dan niet in samenwerking met andere organismen.

- globale informatieverzameling en -verspreiding.

- eventueel medewerken aan curriculumontwikkeling met betrekking tot het lager, het secundair en het hoger onderwijs.

Op het ogenblik is het zo dat dit voorstel, waarin eveneens een volledig overzicht van de geplande bestuursorganen wordt geschetst, ter bespreking is voorgelegd aan de academische overheid.

Vermits de aggregaatsopleiding in heel de fakulteit wetenschappen (en waarschijnlijk ook daarbuiten) op het ogenblik veel te wensen overlaat, verwacht Wina in het bijzonder zeer veel van dit interdepartementaal centrum voor didaktiek.

Het is via deze weg dat we het bestaan van dit plan terug in het leven willen roepen ter attentie van de andere departementen en fakulteiten. We hopen dat het plan spoedig ten uitvoer kan gebracht worden.

Iedereen moet toegeven dat er iets moet veranderen in de leraarsopleiding. Met het voorstel dat hierboven werd uiteengezet is men op de goede weg. Laat die weg niet te lang worden!

Erik Bloemen
"Perspektief"

UIT DE ANALEN VAN DE ONDERWIJSWERKING

We maken in onze fakulteit een enigszins onwennige inaktiviteitsperiode door, ook op onderwijsvlak, die ons doet terugblikken op een aantal gebeurtenissen uit de laatste jaren: programmahervormingen, studentenenquête, aktie De Croo ...

Het uitgangspunt dat al dan niet geëxpliciteerd meespeelde in al deze discussies was kort samengevat het volgende: "Wij verzetten ons tegen de evolutie van de universiteit in de richting van het steeds meer vormen van

ming van het programma. Reeds bij het begin van de bespreking was het duidelijk dat men niet teveel illusies mocht koesteren over fundamentele hervormingen. De studentenvertegenwoordigers in de onderwijscommissie pakten de zaak echter grondig aan dmv. een enquête bij de studenten. Toen zij de resultaten ervan echter wilden bespreken in de onderwijscommissie bleek deze volgens de proffen "niet bevoegd" Erger: tot zesmaal toe werden de studenten gewaarschuwd dat publicatie van de resultaten zou betekenen dat zij zich buiten de "participatie-demokratie" zouden plaatsen en het gesprek onmogelijk zou zijn.

De proffen weigerden te praten over de duidelijke onbekwaamheid tot lesgeven van proffen, omtrent de wenselijkheid van bepaalde vakken. De Academische Vrijheid weet je wel ...!

Door het feit dat op 31 januari de voorstellen van de fakulteit moesten ingediend zijn en de bespreking van de enquête slechts eerst via de curriculumcommissie diende te gebeuren, zou moeilijk rekenen kunnen gehouden worden met de voorstellen van de studenten. In aparte werkgroepen zouden later een aantal elementen van pedagogisch-didaktische aard besproken worden.

Gevolg van deze woelige periode zoals verwacht géén fundamentele hervormingen; alleen een aantal toegevingen van didaktische aard. Na het paasverlof van '75 ontstonden enige moeilijkheden met prof Dobbelaere. Zijn "toegevin-

gen" aan de studenten i.v.m. de vraag naar meer actief onderwijs hadden geleid tot een verzwarening van het programma: een extra-praktikum, losstaand van de cursus werd verplicht. Er kwam een bijeenkomst

Ondertussen is ook nog de aktie De Croo afgelopen en losstaand van een algemene evaluatie van deze aktie, konstateren wij twee feiten:

- dat de discussie omtrent het uitgangspunt (cfr. inleiding) niet ten gronde werd aangepakt.
- dat géén konsekwenties voor het bespreken van konkrete vakken werden getrokken uit deze aktie.

Wij betreuren deze laatste ontwikkelingen, roemen onze voorgangers, doch we dienen onszelf af te vragen in welke mate deze situatie (on)aanvaardbaar is en hoe we er eventueel iets kunnen aan verhelpen, steeds vanuit het perspektief van de ganse kringwerking.

Ondertussen kunnen we al enige lichtpuntjes aanwijzen voor komende akties: de geplande alternatieve onderwijsweek in de week van 15 tot 18 maart met een massa activiteiten, zowel centraal als fakultair. Tegelijk wordt nu reeds gewerkt aan de bespreking van het nieuwe examenreglement, regelingen i.v.m. thesen, alternatieve onderwijsvormen.

Inspeelend op de aktuele problematie mt. misbruik van de psychiatrie zouden een aantal proffen gevraagd worden om hun mening hieromtrent te geven tijdens hun lessen.

We hopen op een aktieve medewerking aan al deze activiteiten.

van harte, Politika.

POLITIKA

onkritische beroepskrachten voor industrie en staatsapparaat om de bestaande sociale (wan)orde in stand te helpen houden." Wij verzetten ons tegen een dergelijke "funktionering" zoals die o.m. tot uiting komt in een recente wetgeving voor het hoger onderwijs, door het fnukken van fundamenteel onderzoek en het benadrukken van positief wetenschappelijk onderzoek. Wij ijveren voor een universiteit die kritische mensen zal vormen, voor een onderwijs waar sociale en ethische implicaties worden ingekalkuleerd in studie en onderzoek en waarbij er plaats is voor een permanent wisselwerking tussen theorie en praktijk." Begin '74 ontstond er herrie in onze fakulteit i.v.m. de hervor-

met K.D. waarop deze moeilijkheden werden besproken in een "positieve" sfeer. Achteraf bleek K.D. echter de gedane voorstellen in de wind te slaan, waarop de herrie ontstond. Opnieuw werden vergaderingen belegd in de jaren en met K.D. afzonderlijk, waaruit dan toch een kompromis voortkwam: de huidige doceerlijn van Sociologie 2 in tweede kan. Een evaluatie van dit vak laat echter nog op zich wachten.

Het onderwijs in biologie loopt goed... op enkele schoonheidsfoutjes na :

In 1e kan leer je weinig of geen serieuze biologie. Dat jaar is dan ook bedoeld voor "algemene vorming". En daarvoor komen 3 vakken wèl in aanmerking, 2 zijn er nog doenbaar, maar dan hebben we nog 2 vakken die duidelijk te wensen overlaten, niet in het minst biologie zelf. Ofwel krijg je een prof die er eigenlijk bijzonder weinig van afweet, zodat je serieuze kemels moet van buiten leren, ofwel krijg je een prof (geologie) die het

bios

wèl weet, maar het absoluut niet kan uitleggen. Al bij al nog overkomelijk.

Over 2e kan valt er veel meer te zeggen. Hier kennen de profen hun stof over het algemeen wèl, maar zijn sommige colleges nogal sterk gericht op... bidders en van-buiten-blokkers. Een belangrijk probleem vormt de eigen interpretatie van het collegerooster door het Zoölogisch Instituut. Praktikumuren worden verdubbeld, er komen werkstages (terwijl de lessen in die week niet geschorst worden, zodat de studenten op de goodwill van de profen moeten rekenen om die lessen toch nog te krijgen. Brosen wordt dus 1 week verplicht !), en bepaald eigenaardige examenresultaten. Scheikunde blijft een absurd vanbuitenblokken (katalysatoren en kleuren zijn zo belangrijk als de reactie zelf !). De sylla-

bus is veel te duur, en wordt naar believen verzwaard met nog een aantal papieren. En uiteindelijk werd dit hèt basisvak.

Moelijk is ook het didactisch peil, dat voor het ene vak te hoog, voor het andere te laag ligt. Bijzonder vervelend. Over het algemeen liggen de eisen voor de studenten zó hoog, dat er in 2e kan nogal veel gebist wordt. Men zou 2e kan bis eigenlijk evengoed kunnen verplichten.

Binnen de kandidaturen is het aantal uren Plantkunde en Dierkunde zó verschillend dat een objektieve keuze vóór 1e licentie helemaal niet mogelijk is. De goede studenten in 2e kan worden richting Dierkunde geduwd, de andere naar Plantkunde. Dit wordt nog bevorderd door een (nog) niet verplichte vakantiestage in Frankrijk.

De licenties Plantkunde omvatten van in het begin 5 richtingen, die nogal sterk verschillen in moeilijkheidsgraad. Wat natuurlijk een waardevermindering van het licentiaatsdiploma met zich meebrengt.

In de licenties Dierkunde vegen de profen af en toe hun voeten aan de collegeroosters : uren worden verschoven zonder de studenten serieus te verwittigen, er worden praktika ingelast die niet in het programma staan, maar die toch enorm veel uren werk vragen. De toch al zware week wordt, wat praktika betreft, nog eens minstens dubbel zo zwaar. Bepaalde lessen worden niet gegeven ; andere, die niet in het boekje staan, komen er supplementair bij, enzoverder... En in 1e licentie mag je eindelijk leren hoe je logaritmen moet berekenen, hoe je filtreerpapier moet vouwen, enz.

Het verschil in peil met 2e kan is weer eens te groot ; dit keer zijn fysieke factoren zeker even belangrijk als andere. Na een dagje les en praktika ben je 's avonds niet meer in staat om te blokken, laat staan iets buiten je studies te doen, als engagement of zo...

Ook de doktorandi -in dierkunde vooral - worden aardig voor de gek gehouden : zij die assistent spelen hebben een week van zowat 25 uur praktikum geven, voorbereiding niet inbegrepen. Veel tijd voor tesiswerk is er dus niet. En als je tesis niet vlug genoeg vooruitgaat wordt je aangeraden je aanvraag voor een assistentmandaat niet te hernieuwen : je vliegt eruit.

Anderen hebben geen praktikumwerk, maar krijgen ook geen onderwerp, noch materiaal om aan een thesis te beginnen. Dan zit je een jaartje lang te wachten op werk.

Zelfs de aggregaatsopleiding is een kinderachtig en toch veeleisend gedoe. Soms niet erg pedagogisch verantwoord, hoe goed bedoeld ook. Aanemelijk dat een vers afgestudeerde bioloog, die in het onderwijs terechtkomt, niet onmiddellijk zijn draai vindt.

Een ander probleem is de oeroude vete tussen Plantkunde en Dierkunde. Vanwaar deze komt is moeilijk te achterhalen, maar de studenten worden erin gefindoktrineerd. En zo gaat de vete ook een belangrijke rol spelen in de kringwerking.

Reageren tegen dit alles is erg moeilijk : in de kandidaturen wordt je fris wat schrik in het lijf gepompt, in de licenties heb je geen tijd om aan wat anders te denken dan aan je studies, en als doktorandus of als assistent ben je te sterk gebonden aan profen. Je plaats ben je al te vlug kwijt. De angst en de blokobsessie houden je braaf. Dus zal er wel niet vlug wat veranderen.

Bios.

WERK COLLEGES : mogelijkheid om jezelf te zijn

Als er kritiek wordt geleverd op het (in ons geval: universitair) onderwijs, dan is die kritiek meestal gericht tegen het "ex cathedra"-karakter van dat onderwijs. Nu is het zo dat in de licenties van de meeste faculteiten er aan "groepswork" gedaan wordt, in de vorm van seminaries, werkcolleges, b-colleges of practica. Eigenlijk zou deze werkvorm heel wat ongenoegens van de studenten moeten opvangen. Het

germania

tegendeel is waar! We blijken niet in groep te kunnen werken. Tja, waar zouden we het geleerd hebben ?

De studentenafvaardiging in de onderwijscommissie van Germaanse probeert al jaren te sleutelen aan die werkcolleges, opdat studenten en professoren er zich gelukkiger bij zouden voelen. Vorig jaar werd, bij voorbeeld, het principe aanvaard dat de studenten betrokken zouden moeten worden bij het vastleggen van de

onderwerpen van de seminaries, en dat - als studenten een scriptie wensen te maken - ze geen examen meer hooven af te leggen. Dit jaar deden we een voorstel om didactische werkvormen van de seminaries systematisch te evalueren, om zo bewuster te worden van de mogelijkheden die een kleine groep biedt. De onderwijscommissie reageerde erg positief. We nemen hier de tekst over, die voorgelegd werd op de onderwijscommissie.

een voorstel rond de werkcolleges 1. waarom een voorstel?

We vinden de formule van de werkcolleges erg belangrijk, en we willen ook dit jaar een voorstel doen om de doelstellingen van de werkcolleges in de toekomst beter gerealiseerd te zien.

We zien in de werkcolleges namelijk de mogelijkheid dat studenten gedeeltelijk zelf gaan bepalen wat bestudeerd wordt, op welke manier dit gebeurt en hoe kritisch de zaak benaderd wordt. Met andere woorden: op deze manier neemt de student zelf zijn verantwoordelijkheid op voor zijn eigen leren. Precies dit maakt het leren echt zinvol. Ook op universitair niveau. (Wij willen hiermee de waarde van informatieoverdracht niet betwijfelen: het is een leervorm naast andere.)

Of de doelstellingen van de werkcolleges gerealiseerd worden of niet, hangt erg veel af van de manier waarop ze georganiseerd worden (of niet!).

Deze organisatie gebeurt o.i. momenteel te informeel, te veel vertrouwend op het toeval. In hoe verre wordt, bijvoorbeeld, aan het begin van het seminarie uitgepraat wat de doelstellingen van dat bepaalde seminarie zijn, en in hoeverre wordt het al dan niet bereiken van die doelstellingen geëvalueerd?

Het lijkt ons dat dit best systematisch en met overleg gebeurt. Op die manier kunnen een aantal bestaande, meestal onuitgesproken, ongenoegens opgevangen of vermeden worden. Dat er ongenoegens bestaan, zowel aan de kant

PROGRAMMA

maandag 15

stoet

vertrek om 14.30 op het HOOVERPLEIN (org. ASR)

open podium

in de GROTE EN DE KLEINE AULA
vanaf 20u

(org. Kultuurraad)

debat

over ONDERMIJSPROBLEMATIEK
in het GROOT AULETORIUM van het
LANDOOLMINSTIJT
m.m.v. prof. Verbrugh (Eres-
musuniversiteit - Rotterdam)
(org. Werkgroep Onderwijs van
Landbouw)

dinsdag 16

alternatieve les

rond het PROBLEEM VAN DE PSYCHIATRIE
om 13.30u in De Valk

(org. Werkgroep Marginaliteit)

debat

over DE ORDE DER PSYCHOLOGEN
om 20u, in De Valk
m.m.v. P. Jansen, M. Kreise, H. Wijfels
P. Van Deun

(org. Psychologische Kring)

aktiemiddag

rond de ALMA vanaf 11.30u
in alle universitaire restaurants

(org. Sociale Raad)

te gek om los te lopen

folkloristische avond

FILM van M. Bellochi e.a.
rond de BEHANDELING VAN PATIENTEN IN PSYCHI-
ATRISCHE INSTELLINGEN

(org. Kultuurraad)

(org. ISOL)

woensdag 17

mobilisatie

(org. Protestkomitee)
voor het PROCES TEGEN Dr. K. MERCKX
vertrek: Ru op het MGR. LADEUZELEIN

massasport

met mogelijkheid tot **boksen, pistoolschieten,**
roelen; hockeymatch
's namiddags op SPORTKOT (org. Sportraad)

kreabeurs

op het MGR. LADEUZELEIN
vanaf 15u
met **creatieve bezigheden**
en optreden van POPPENKAST STEKELBEEST (Gent)
WALTER DE BUCK (org. Kultuurraad)

volksdansbal

op het MGR. LADEUZELEIN
om 20u (org. De Kegelaar - Kultuurraad)

donderdag 18

Bots

om 20u in de GROTE AULA
(org. Wetwinkel)

Asylum

FILM over PSYCHIATRISCHE KOMMUNE
om 20u (org. Werkgroep Marginaliteit)

debat

rond MISBRUIK PSYCHIATRIE
om 20u in ELCKER-1K, Blijde Inkomststr. 115
(org. Elcker-1k)

forum

rond "WAT IS DE BETEDELING VAN EEN TESIS"
op 8ste verdieping van de Nieuwbouw WIL
om 14u

(org. Werkgroep Onderwijs van
Historia)

debat

over "ONDERWIJS AAN DE FAKULTEIT EKONOMIE
EN DE ZIN VAN DE OPLEIDING"
lokaal 212 van het Handelskot, Dekanstraat
om 14u

(org. "Stukokom", Economie)

kaarten

kultuurraad

H. Geeststraat 90

sociale raad

Dogaardenstraat 3

van professoren als van studenten, zal door iedereen wel geweten zijn. Dat die ongenoegens bestaan is echter erg begrijpelijk. We zijn het immers niet gewoon om in groepen te werken. Professoren en assistenten weten vaak weinig af van het begeleiden van groepen; studenten zijn het helemaal niet gewoon om ini-

tiatief te nemen, laat staan om verantwoordelijkheid voor hun leren op te nemen.

Wat wij van beide partijen, professoren en studenten, durven verlangen is dat zij bereid zijn om samen te zoeken naar vormen om het seminariewerk zinvoller te laten verlopen.

2. ons voorstel

Wij stellen voor dat de onderwijscommissie er bij alle professoren en assistenten, die een seminarie leiden, zou op aandringen dat de manier waarop het seminarie gegeven wordt bespreekbaar gemaakt wordt naar studenten en professoren toe. Volgende vier punten lijken ons belangrijk om in groep te bespreken:

-doelstellingen van het seminarie
-de didactisch meest geschikte werkvorm (De meest gebruikte vorm, een referaat-houder die zijn tekst naar voor brengt, is duidelijk niet de enige vorm die een zinvolle discussie op gang kan brengen. Welke werkvorm men kiest, hangt af van wat men wil bereiken. Belangrijk is dat die keuze bewust gebeurt.)
-een evaluatie naar vorm en inhoud, op tijd en stond
-of er eventueel een bijsturing nodig is voor de komende bijeenkomsten, methodisch of inhoudelijk.

In eerste instantie zou de onderwijscommissie dit alles bij professoren en studenten moeten kunnen stimuleren. Maar uiteindelijk ligt de verantwoordelijkheid of een seminarie zich serieus wil bezig houden met de vraag hoe zijn eigen doelstellingen best gerealiseerd worden, bij de groep zelf.

Leuven, 17 februari 1976
de studenten

Als we het belangrijk vinden om dit voorstel ook in deze brochure te publiceren, dan is dat omdat het niet enkel professoren en assistenten zijn die voor deze dingen gevoelig moeten zijn; ook studenten MOETEN HIER HUN VERANTWOORDELIJKHEID OPNEMEN! Dit laatste zinnetje zetten we dik in de inkt omdat we het heel erg belangrijk vinden. Pas als mensen kans krijgen in het onderwijs (op alle niveaus), om voor een stuk zelf verantwoordelijkheid op te

nemen voor eigen leren, dan pas zal het onderwijs mondige mensen vormen, die hun verantwoordelijkheid kunnen opnemen voor eigen leven en voor de samenleving.

De lezer zal wel al gemerkt hebben dat we dit hier niet zo-maar zitten te pennen. Ons voorstel is niet waarden-vrij, er zit een stukje geloof achter. We denken hierbij aan de storm van '68, de studentenrevoltes die het stof deden opwaaien aan onze universiteiten. De studenten begonnen toen te beseffen dat ze ZELF verantwoordelijk waren voor hun eigen leren, of minstens mede-verantwoordelijk. "Medebeheer", "participatie" en "demokratisering" waren de leuzen waarin dit besef, dit inzicht, deze openbaring vertaald werd. Nu is het alsof het stof weer is gaan liggen. Het bewustzijn van '68 lijkt wel weggeëb'd. Het protest is weggestructureerd, ingekapseld in faculteitsraden, onderwijs- en andere commissies. Nu echter groeit het inzicht dat echte democratie niet gerealiseerd wordt door in een of andere raad te gaan zitten, wél door in het leer-proces zelf verantwoordelijkheid op te nemen. Studie hoeft niet noodzakelijk beklemmend, bedrukkend en vervreemdend te werken. Het kan ook een bevrijdende bezigheid zijn. Inderdaad, hier en daar gebeurt het dat studenten zelf een voorstel doen, het vertrouwen krijgen van hun prof, en gemotiveerd beginnen werken aan wat hen bezig houdt. Dan gebeuren er prachtige, opwindende dingen: "leren", "studeren" is plots iets waarin je jezelf kan realiseren, waarin je jezelf voelt worden in inter-actie met je medestudenten...

Klinkt dit allemaal nogal utopisch? Aan jou, student, om te bewijzen dat deze utopie bereikbaar is!

Frederik Janssens

Dit is een werkblad. Het is een voorbeeld van een evaluatie-formulier om zo'n seminarie te evalueren. Natuurlijk kan dit formulier aangepast worden naar gelang het werk-college. We vinden dit een belangrijk hulpmiddel om iedereen aan het denken te zetten en aan bod te laten komen. Als er enkel een gesprek is kan het wel eens gebeuren dat enkel de praters hun mening formuleren.

Als je zelf in één of ander werk-college zit, kan je voor jezelf deze evaluatie eens doen. Misschien verheldert het wel iets. Je kan ook het artikel beter begrijpen.

A) **Retrospectieve fase:** plaats een kruisje op de lijn, waar je mening het best wordt weergegeven.

	1	2	3	4	5	6	7
1. We praatten langs elkaar heen							We hebben elkaar goed begrepen
2. Ik kreeg geen gelegenheid om te praten							Ik had alle kans om aan 't woord te komen
3. De sfeer in de groep was niet uitnodigend om mee te werken. Ik voelde me niet betrokken.							De sfeer in de groep was erg stimulerend. Ik voelde me betrokken.
4. De begeleiding was erg remmend voor het gesprek							De begeleiding was een echte stimulans
5. De discussie was zinloos: ik heb er niks van geleerd							De discussie was zinvol: ik heb veel geleerd

B) **Introspectieve fase:** bespreking van de scores van fase A)
- Welke factoren remmen de discussie af? Hoe worden ze veroorzaakt? Kan er iets aan gedaan worden?

C) **Prospectieve fase:**
-Vind je het belangrijk dat het seminarie op een andere manier georganiseerd worden, in de toekomst?
-Heb je in dit verband enkele ideeën, tips?

IN DE FETEW

(fakulteit economie en toegepaste economie wetenschappen) WORDT ER GEWERKT IN DE "ORGANEN" MAAR OOK AAN DE BASIS.

De onderwijsproblematiek wordt in het studentenmidden van deze fakulteit officieel ter harte genomen door Stukokom (studie en contactcommissie), een groep van vrijwillige vertegenwoordigers van alle studiejaar. Deze groep bouwt een eigen werking uit rond studieproblemen en heeft een zekere inspraak wat de regeling van de eksemens betreft.

Stukokom duidt in haar schoot een aantal vertegenwoordigers aan voor de fakultaire raden en commissies, een aantal andere worden door de kring Ekonomika geïntroduceerd. Momenteel loopt een lange termijnproject rond de bevrizing van de verhouding tussen en het belang in de opleiding van de basis, seminarie en praktika.

Verder is Stukokom nog bezorgd om de plaatsingsdienst voor afgestudeerden, wiens werking volgens sommigen geïntencifiseerd kan worden.

Sinds twee jaar komen in de fakulteit meer en meer initiatieven op onderwijsvlak van progressieve studenten. Al twee keer werd een cursus marxistische economie georganiseerd met een groot aantal deelnemers. Twee jaar ook werken studiegroepen rond de economische crisis. Vorig academiejaar werd een actie gevoerd om een keuzevak marxistische economie in het studieprogramma opgenomen te krijgen. Deze actie slaagde maar de invoeringsprocedure is nog lang. Intussen werd afgedwongen dat buitenlandse professoren gastcolleges over marxistische economie komen geven. Een aantal gunstige ervaringen van dit academiejaar

(de studiegroep programmawet tijdens de actie De Croo-Hublet, de zeer stevige studiegroep economische crisis) doen bij de bewuste studenten de eis naar voren komen voor vrije seminarie, waarbij het studieonderwerp geheel door de groep zelf wordt bepaald. Algemeen worden toenemende uitingen van kritiek gekonstateerd op de economische theorie en op het voor waardevrij voorgedhouden karakter van de gedoeerde wetenschap aan deze fakulteit.

ekonomika

In de onderwijsweek wordt op woensdag 17 maart om 14 u een debat met een drietal profen gepland over "de opleiding aan onze fakulteit". De profen geven elk in het kort hun visie, en nadien volgt een discussie. Dit alles in lokaal 212 van het Handelskot, Dekenstraat 2.

naar alternatieven

In het bestaande systeem zijn er elementen, waarmee wij zeker niet akkoord kunnen gaan. De motivatie om zich bewust voor te bereiden op de pedagogische taak wordt overschaduwed en zelfs gedood, door de nadruk die gelegd wordt op het wetenschappelijk onderzoek. De leraarsopleiding lijkt wel een onwetenschappelijk aanhangsel. Echt verwonderlijk is het dat deze situatie in stand wordt gehouden, niet enkel door het systeem, maar vooral door de meeste profs en de meeste studenten zelf. Wat de eigenlijke leraarsopleiding betreft: deze is nog te veel een kennisoverdracht. Het bijbrengen van specifieke vaardigheden naar het onderwijs toe, wordt grotendeels verwaarloosd. Hier en daar wordt aarzelend aan wijzigingen gedacht. Hebben de verantwoordelijken voor de aggregaatsopleiding voldoende contacten met de normaalscholen? Het staat buiten twiifel dat velen onder hen er zeer veel zouden kunnen leren! En waarom zouden de studenten er ook zelf niet eens contact mee opnemen? Het zou hen wellicht de mogelijkheid geven om de aggregaatsopleiding levensechter te maken. Dat de verantwoordelijken bij het vernemen hiervan zouden opschrikken, kan beslist geen kwaad. En dat het dan ook in de programma's verwerkt worde! Sommigen ijveren ervoor om de studieduur te verlengen met een vijfde jaar, waarin dan parttime kan les gegeven worden met een degelijke begeleiding. Praktisch zit een vijfde jaar er op dit ogenblik beslist niet in, o.a. om financiële en sociale problemen voor studenten en universiteiten. Bovendien zou de integratie vakopleiding-leraarsopleiding toch achterwege blijven. Een andere mogelijkheid zou zijn dat men de licenties splitst: een optie waarin de wetenschappelijke opleiding wordt benadrukt,

en een andere waarin de professionele vorming centraal staat. Voor beide opties worden dezelfde algemene vakken gedoceerd. In de tweede optie kan dan meer aandacht besteed worden aan het inoefenen van onderwijstechnieken, zoals "vertalen" van wetenschappelijke inzichten naar onderwijs-situaties, psychologische en pedagogische opleiding, gebruik van audio-visuele middelen, groepswork opbouwen, enz... Ook de taalvaardigheid, expressie- en gesprekstechnieken zijn enorm belangrijk! En het leren vertalen van sociale, religieuze en ideologische ideeën moet in deze optie een plaats krijgen, naast een belichting van de positie van de leraar. Maar, nu meer en meer studenten niet weten welk beroep ze later zullen uitoefenen, wordt de keuze steeds moeilijker en stelt zich het overschakelingsprobleem. Waarom zou men de omvang van het tesiswerk, dat gericht is op (overdreven) specialisatie, niet verminderen om meer tijd te krijgen voor de aggregatie. Er kan ook gedacht worden aan twee of drie kleinere opgaven, waardoor men verschillende domeinen kan uitdiepen en de methodische en intellectuele bekwaamheid evengoed kan bewezen worden (dit systeem is reeds van toepassing in bv. psychologie en pedagogie). Reeds in de tweede kandidatuur kan een deel van het aggregaat ingelast worden (bv. het volgen van enkele proeflessen, verplicht contact met jongeren, een theoretisch vak als algemene opvoedkunde...). Hierdoor kan de motivatie voor de latere taak levend gehouden worden en gesteund. De praktijk blijft de beste leerschool. Waarom dan niet meer nadruk (kwantitatief en kwalitatief) leggen op het geven van lessen en het verplicht contact met jonge mensen van de leeftijd aan wie men les zal geven. Waarom geen verplichte vakantieactivi-

« Ik weet nog niet precies wat ik ga doen. Mijn beste aanbieding tot nog toe komt van de mafia. »

teiten om zichzelf sociaal op te voeden, te leren sociale attitudes te observeren, enz... Het is een dringende noodzaak dat er een gesprek op gang komt over de tijds-, personeels- en financiële verdeling tussen de aggregaatsopleiding en de specifiek wetenschappelijke en over de integratie en de voorbereiding op het leraarschap. De opleiding is bovendien niet af als de lerares haar aggregaatsgetuigschrift in handen heeft, integendeel. In samenwerking met schooldirecties en inspecteurs werke de uniev een concreet programma uit voor nascholing. En last but not least: er is een dringende behoefte aan een aggregaat voor universitair onderwijs. Men onderwijst zelf zoals men onderwezen werd! Misschien kan een pedagogisch centrum of een didactisch instituut eens ernstig en methodisch nadenken over deze problemen en meewerken aan de concrete opleiding en recyclage. Gelukkig komen hier en daar spo-

radisch initiatieven in werkgroepen van enkele studenten, enkele pedagogen, enkele docenten, enkele profs en de verantwoordelijken voor de aggregatie. De oprichting van het centrum voor de aggregatie kan een belangrijke stap betekenen. Het is echter jammer dat terecht kan geklaagd worden over een tekort aan interesse. Het valt te betreuren dat er zoveel rond "gepraat" wordt, zonder te komen tot concrete voorstellen (vooral van de kant van de studenten) en beslissingen (vooral van de kant van de overheid).

Besluit

De ideale leraar is 100 % mens, bezit 100 % zijn leerstof en is 100 % didactisch. Hoe lang nog zal de uniev al zijn krachten richten op één aspect? Hoelang nog zullen de profs en wij, studenten, weigeren hierover praktisch na te denken?

Frans Matthyssen

EEN ORDE VAN PSYCHOLOGEN ?

PSYCHOLOGISCHE KRING

Op het ministerie van nationale opvoeding bevindt zich een ontwerp van statuut, deontologische code en orde van psychologen. Het is waarschijnlijk dat dit zich reeds bij de Raad van State bevindt. Het is zelfs mogelijk dat dit gestemd zou worden als kaderwet; dit betekent dat het niet voor het parlement zou ko-

men. De bedoeling is in aanvang geweest de positie van de academisch opgeleide psycholoog te beschermen, voornamelijk tegenover de almachtspositie van de geneeskundigen (psychologie dreigde een para-medische richting te worden) maar ook tegen allen die psychologisch werk doen en niet aan de

unif hebben gestudeerd. Hieronder vallen maatschappelijke assistenten, psychiatrisch verplegenden en mensen die tot therapeut zijn opgeleid in bv. een interactie-academie. Dit is in deze onderwijsweek wel het overdenken waard: de universitaire opleiding moet in het oog van de opstellers prachtig zijn en duidelijk superieur aan alle andere studievormen. Anderzijds is deze opleiding toch ook weer niet goed genoeg. In het statuut wordt immers voorzien in een tweejarige stage na de opleiding. Professor Baekelmans (één van de leden van de commissie die het voorstel hebben gedaan) verklaarde onlangs in een interview deze stage te zien als tweede filter; een extra selectie dus. Als we naar de orde van de geneesheren kijken is het duidelijk dat de gevaren voor een ideologische selectie niet denkbeeldig zijn. Dit houdt ook verband met een tendens die in de wereld van de vrije beroepen recent weer de kop opsteekt: het corporatisme. Het corporatisme is een ander groot bezwaar tegen een orde of welke vorm van algemeen geldende beroepsvereniging dan ook. Men bakt de positie van de psycholoog af tegenover de buitenwereld. Niet de klant primeert in tegenstelling tot wat in mooie woorden

daarrond wordt beweerd. Tevens wordt de positie van de psycholoog "veilig gesteld" tegen andere beroepsproepen. Hierbij bestaat zelfs het risico de eigen "academische confraters", de pedagogen, in het vlees te snijden. Wie zal immers de afbakening van het domein bepalen? Dit is immers inherent verbonden aan het statuut. Nochtans is zo iets niet mogelijk op een domein met zoveel vertakkingen, innerlijke tegenstellingen en gemeenschappelijke punten met andere domeinen. Dit domein evolueert bovendien zeer snel en blijkt mede door kulturele omstandigheden bepaald. Moest er toch een afbakening komen onder supervisie van een orde of een ander geinstitutionaliseerd orgaan, zou dit uiteraard conserverend werken tegenover elke verandering. Hiermee is zeker het hele probleem niet uitgepraat; er werden alleen enkele van de belangrijkste vragen naar voor gebracht. Het zal trouwens nog een tijdje duren eer we er voor onszelf klaar mee zullen zijn. Mocht het probleem je belangrijk genoeg lijken, dan nodigen we je uit op een paneelgesprek hierover in De Valk op 16 maart om 20u.

Pol Mariën

VOOR EEN STRIJDBAAR PROJEKTONDERWIJS

In de licenties van de studierichting sociale pedagogiek loopt voor het ogenblik het projektonderwijs. In die projektgroepen, bestaande uit 5 à 10 mensen, begeleid door 'n stafid, wordt gewerkt binnen een veld van jeugd-volwassenenvorming. Daarnaast volgen de studenten werkkolleges en gewone hoorzittingen voor koördinatie en overleg in een overleggroep bestaande uit docenten, stafleden en 1 student per projektgroep. Wat betreft de evaluatie van het projektonderwijs dit jaar was het voorstel van de staf (docenten en begeleiders) volkomen tegengesteld aan dat van

de studenten. Rond deze feiten willen wij nu een akkie op touw zetten, om onze zelfverantwoordelijkheid te verdedigen en de "strijdbaarheid" van het projektonderwijs te verstevigen.

Ter verduidelijking van de "Blauwdruk" waarover in de hele rest van het artikel telkens wordt gesproken, werd een bijvoegsel geschreven waarin de 7 grondslagen van dit dokument uitgebreid behandeld worden.

historiek van het p.o. tot februari '75

De studierichting sociale pedagogiek werd in 1966 opgericht. Stilaan groeide de nood aan alternatieve vormgeving van de opleiding vanuit een kritiek op het heersende onderwijssysteem, die in '72 leidde tot het oprichten van een aantal projektgroepen in het kader van het werkkollege. Uiteindelijk kwam voor 1973-74 het opzet "Beperkt experiment projektonderwijs" tot stand. Op het einde van het academiejaar kwam het rapport "van experiment tot voorstel" klaar (het zg. "Roodboek"), dat de ervaringen, opties en voorstellen samenbundelde en aan de POC werd voorgelegd. Deze besloot

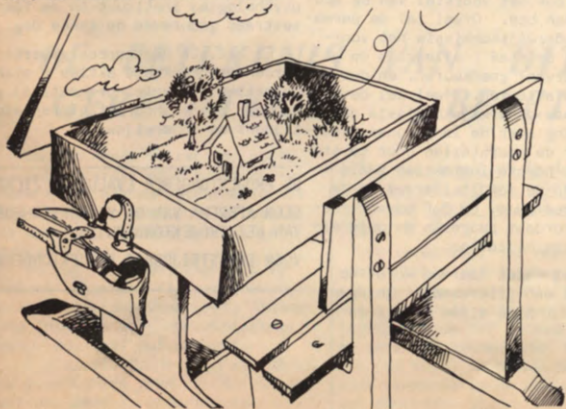
antwoordelijkheid van de projektgroepen en voor de integrale doorvoering van het P.O. voor alle andere vakken: het P.O. moest meer strijdbaar worden. Onder deze omstandigheden had in februari '75 een tussentijds weekend plaats, waar de 2 kampen rechtstreeks tegenover mekaar kwamen te staan. Begin maart lanceerde de staf een nieuwe aanval: het was een feit dat de stafleden overvol in het werk geraakt, maar dit tijdsmanekement werd misbruikt om grenzen te stellen aan het P.O. In het procesverslag van juli '75 kan men laten lezen: "wat de hoger besproken moeilijkheden in verband met het

pedagogische kring

dat het "experiment" kon worden voortgezet en niet -wat men had gehoopt- dat het voorstel goedgekeurd was en het experimenteel karakter opgeheven werd. Steunend op dit rapport werd het experiment gedurende het academiejaar '74-'75 verder gezet. Algauw vertroebelde de verstandhouding tussen studenten en staf en steeg het ongenoegen. De staf en de poc poogden het projektonderwijs in hun greep te houden, de soepalheid te ondermijnen en de mogelijkheden te beperken. De studenten beschouwden dit als tegengesteld aan de opties van het P.O., ze kwamen op voor zelfver-

tijdsbudget 1975-76 betreft, werd evenwel gestreefd naar een aantal algemene beperkingen en preciseringen, die niet enkel uit hoofde van de beperkte tijd noodzakelijk waren, ..." (door ons onderlijnd) (blz.31)

Uiteindelijk is dan de tweede spruit geboren: "projektonderwijs in de studierichting sociale pedagogiek. Een blauwdruk.", die moest dienen als handleiding voor het nu lopende academiejaar. Ook dit rapport werd aan de permanente onderwijskommissie voorgelegd ter goedkeuring.

de krachtlijnen van het p.o. zoals ze voorkomen in de blauwdruk

1° Democratiese verhoudingen in het onderwijs.

Docent en student worden als gelijkwaardig beschouwd: de kennis geeft de docent geen macht, alleen deskundigheid. De student beslist mee wat wordt geleerd en heeft de plicht zich te engageren. De projektgroep moet zich naar buiten toe verantwoorden.

2° Voortdurend samenspel tussen praktijk en theorie.

Kennis komt tot stand door diallectiese wisselwerking tussen ervaringspraktijk en theorie, daardoor is zij ook scheppend. Er is sprake van ervaringsgebaseerd en ervaringsgericht leren.

3° Globale benadering van de problemen.

Bevordert door het voor een deel wegvallen van de vakkenopsplitsing.

4° Engagement in het leerproces

Leren is zelfverwerkelijking. "dit veronderstelt vanwege de docenten een sterk geloof in de creativiteit van de studenten. Daarom moet er ruimte zijn op-

dat de student minstens medeverantwoordelijk kan zijn voor zijn eigen leerproces, dat hij de inhoud en de vorm ervan kan medebepalen" (blauwdruk blz. 14)

5° Leren in groep.

Om de efficiëntie van de taak te verhogen en om te leren werken met groepswork.

6° Wetenschap in dienst van een maatschappij gebaseerd op emancipatie en welzijn.

"... een maatschappijkritiek en een maatschappijvernieuwend gebeuren..." (blauwdruk blz.15)

7° Leren leren.

"is noodzakelijk daar én de mensen voortdurend moeten veranderen én de maatschappij voortdurend verandert.

Straks zal blijken dat het de staf is die bepaalt hoe deze vege mooie woorden dienen geïnterpreteerd te worden, hoe zij met alle middelen de demokratiese verworvenheden van het projekt onderwijs en van de studenten trachten te beknotten.

het startweekend in oktober 1975

deze twee dagen dienden om het projektmatig werken voor te bereiden en om eventueel te komen tot een eerste groepsvorming. Vanaf het begin reeds ging de staf in de aanval. Een docent sprak van 'fokusering' wat in eenvoudige termen betekent: het indijken van het werkkterrein van het projekt onderwijs, het afbakenen van de doelstellingen zoals de staf en de permanente onderwijskommissie het wil, onder mom van tijdsgebrek. De vergadering rond de principiële kwesties was een staaltje van manipulatie vanwege de staf. Belangrijke vragen als: "In hoever

is de blauwdruk bindend, wie bepaalt de doelstellingen, kan men ook een individueel programma volgen? Hoe wordt geëvalueerd?" werden gewoonweg van de tafel geveegd en uitgesteld "tot we eens meer tijd hebben". Op de koop toe bleek het stuk van de blauwdruk dat handelde over evaluatie, gewijzigd zonder medeweten van de studenten (zie verder) en werd een tekst toegevoegd waarin onder andere te lezen staat: "De blauwdruk is voor wijzigingen vatbaar, echter niet bij de start van het academiejaar."

projectgroep "projectonderwijs"

Deze projektgroep is één van de projektgroepen die van stapel is gelopen na het startweekend. Deze projektgroep stelde zich de vraag naar de diepgang van het "emancipatories" karakter van het projekt onderwijs in een unief die in dienst staat van de burgerij, in een unief waarvan de werking nu wordt beknut door de wet Decroo-Humblet. Is het projektonderwijs een controlemiddel, die de studenten afhoudt van aksies tegen bv. het psychiatris

onderzoek tegen Kris Merckx? Men stelde zich als doel een inzicht te verwerven in het marxisme, in de marxistiese pedagogiek, in de relatie unief-maatschappij om uiteindelijk te komen tot een analyse van het projektonderwijs in sociale pedagogie. Deze projektgroep wil ijveren voor een strijdbaar projektonderwijs. Tot haar taak behoort ook het voorstellen van een evaluatieprocedure voor projektonderwijs en het agiteren hierrond.

evaluatie van p.o. in sociale pedagogie

Binnen sociale pedagogie is er geen eensgezindheid over de relatie van de gestelde opties ten aanzien van projektonderwijs. De manier waarop de evaluatie in het projektonderwijs zou moeten verlopen is een van de belangrijkste problemen. In de blauwdruk staat hierover het volgende: "De leden van de projektgroep en de begeleider evalueren op grond van het procesverloop gedurende het hele jaar en het eindrapport, volgens de evaluatiecriteria die door de groep zijn vastgelegd. Tevens heeft op basis van het rapport van de projektgroep, een individueel aanvullend gesprek plaats met de betrokkene vaktitularis die, rekening houdend met het evaluatiecijfer van de projektgroep, het eindcijfer bepaalt". De evaluatie van de werkkolleges gebeurt op een gelijkwaardige wijze.

Deze formulering, bedoeld om de permanente onderwijksmissie niet voor het hoofd te stoten, werd in de blauwdruk opgenomen zonder de toestemming van de studenten. Deze manier van evalueren is een achteruitgang vergeleken met de manier waarop de evaluatie de vorige jaren verliep, nl. evaluatie door de leden van de projektgroep en de begeleider, zonder cijfermatige inbreng van andere personen. Projektonderwijs wordt meer en meer een controlemiddel in plaats van een strijdmiddel om de demokratisering van het onderwijs te bewerkstelligen. Dit blijkt onder andere uit de evaluatie, en uit de beperking van het studieterrain (fokusering), uit de zware eisen die aan de studenten gesteld worden, zoals 9 uren werkkolleges, uit de toegevingen die men doet aan de permanente onderwijksmissie. De studenten willen niet dat hun verworven rechten stelselmatig weer afgebroken worden. Daarom kwam de problematiek in verband met de evaluatie dit jaar weer sterk aan de orde. In december bepaalden de studenten tijdens een plenaire vergadering hun standpunt tegenover de evaluatie in het projektonderwijs, zoals die zou moeten verlopen in overeenstemming met de gestelde opties.

De staf werkte een voorstel uit voor evaluatie. Op 12 januari 1976 werd dit voorstel aan de studenten voorgelegd. De projektgroep 'projekt onderwijs' stelde een + uitgewerkt tegenvoorstel voor.

Het voorstel van de staf houdt voornamelijk het volgende in:

- Er zijn drie evaluerende instanties: de leden van de projektgroep, de begeleider, de titularis.
- De evaluatie slaat op drie deeldomeinen: de theorie ten aanzien van het bestudeerde domein, de agogische praktijk en het groepsproces.
- De vorm en de inhoud van het eindrapport tellen minstens gedeeltelijk mee bij de evaluatie.
- De leden van de projektgroep nemen autonoom optie voor een groepscijfer of voor een individueel cijfer.
- De begeleider (= een staflid) sluit zich hierbij principieel aan. Indien er geopteerd wordt voor een groepscijfer heeft de begeleider het recht bepaalde groepsleden een individueel cijfer toe te kennen.
- De cijfermatige inbreng van de begeleider heeft een zelfde gewicht als die van de groepsleden.

Indien de scores van begeleider en groepsleden uitermate verschillend zijn wordt arbitrage aangevraagd door de begeleider; dit houdt in dat de vaktitularis na een gesprek met de projektgroep en de begeleider en na lektuur van het rapport, twee derde van het totaal van de punten bepaalt.

- De titularis heeft een individueel gesprek met elke student waarbij het inzicht in het rapport over de drie deeldomeinen geëvalueerd wordt. Deze evaluatie heeft het karakter van een openboekexamen en deze geldt voor 1/3 van de punten.

Konklusies die men uit dit voorstel kan trekken: het komt neer op dezelfde procedure die in de blauwdruk geformuleerd staat en het speelt dus helemaal in de kaart van de permanente onderwijksmissie. In het geval van arbitrage kent de titularis alle punten toe. (2/3 + 1/3 bij het individueel examen).

Hiertegenover stelden de studenten van de projektgroep projektonderwijs hun voorstel dat principieel anders is: "De projektgroep is een leergemeenschap. Binnen een bepaald terrein beslist de projektgroep wat er zal worden geleerd, op welke wijze en waarom. Dit impliceert dat de leden van de projektgroep, in de mate dat zij participeren aan het leerproces en zich ervoor engageren, de verantwoordelijkheid ervoor opnemen. De evaluatie dient dan ook te gebeuren door de leden van die leergemeenschap, en namelijk studenten en begeleiders van de staf. Ieder lid heeft hierbij gelijkwaardige inbreng (enkelvoudig stemrecht voor iedereen). Daarbij wordt rekening gehouden met suggesties, kritiek van de andere projektgroepen, stafleden, vaktitularis en eventuele andere betrokkenen.

De evaluatie is een permanent proces, gebeurt dus niet enkel op het einde van het jaar. De gehele leergemeenschap draagt de verantwoordelijkheid om te zien of de opties gerealiseerd worden.

De evaluatie slaat op drie deeldomeinen: theorie, agogische praktijk en groepsproces.

Het eindrapport telt minstens gedeeltelijk mee. De groep beslist autonoom over een groeps- of individueel cijfer. Het individueel gesprek met de vaktitularis valt weg, er is ook geen arbitrage mogelijk. Enkel de groepsleden en de begeleider kunnen (cijfermatig) evalueren en daarbij heeft iedereen een gelijkwaardige inbreng".

Na discussie, waarin de staf toe gaf dat zij bij hun standpunt zouden blijven, het standpunt van de permanente onderwijksmissie dus, werd er door de studenten gestemd over de principes van de beide voorstellen. Alle aanwezige studenten verklaarden zich unaniem akkoord met de principes van het voorstel van de projektgroep projektonderwijs. Bepaalde studenten stelden daarna voor om aan de hand van de realisatie van het voorstel van de staf te proberen om langzamerhand onze principes te realiseren. Dit kompromisvoorstel werd bijna unaniem afgewezen.

Tijdens twee vervolgvergaderingen werd het voorstel van de studenten verder uitgewerkt. Op het tussentijdse weekend (3-4 februari) van sociale pedagogie werd onderzocht welke verschillende houdingen binnen de groep studenten leefden ten aanzien van projektonderwijs. Dit omdat

eerst en vooral de belangrijke kwestie in verband met evaluatie moest aangepakt worden.

Resultaat van het weekend: er werd een aktiekomitee opgericht. Deze mensen zouden een strategie uitstippelen voor de verdere akties rond de evaluatie.

werking van het aktiekomitee sociale pedagogie

Omdat we het juiste standpunt van alle studenten sociale pedagogie niet kenden hebben we een korte en kete verspreid. Bedoeling hiervan is het standpunt te kennen van iedereen ten opzichte van het uiteindelijk voorstel van evaluatie van de studenten en te weten in hoeverre alle studenten zich dit jaar willen engageren voor projektonderwijs.

Aangezien we ook denken dat het blok vormen van de staf een verkeerde voorstelling geeft van de feiten, gaan we met alle stafleden (8) spreken over hun standpunten ten opzichte van evaluatie. De bedoeling hiervan is eventueel mensen van de staf achter ons voorstel en onze aktie te krijgen.

perspektieven van de aktie

Op 17 maart vergadert de permanente onderwijksmissie. Hierop zal de staf haar voorstel voor evaluatie van het projektonderwijs voorleggen en komt ook het voorstel van de studenten aan bod. Ofwel zal de permanente onderwijksmissie het voorstel van de staf (alleszins de essentie ervan) goedkeuren, en dus het onze afkeuren. Ofwel zal de permanente onderwijksmissie de beslissing over de lange baan schuiven door de voorstellen door te sturen naar hogere instanties zoals daar zijn de fakulteitsraad en de akademiese raad. Op dat moment moeten we kordaat reageren en onze eisen kracht bijzetten.

In het kader daarvan wordt op 16 maart een grievenmarkt georganiseerd waar alle eisen problemen en

wrevels rond de opleiding in psychologie en pedagogie, en rond onderwijs naar voor kunnen komen. Dit gaat door in de hall van het psychologies instituut in de Tienestraat gedurende de ganse dag.

Er zal ook nog verder gewerkt worden aan konkrete akties (staking bezetting, allerlei prikkaties) en aan een brede informatieverbreiding tijdens de onderwijsweek.

DE PROJEKTGROEPEN EVALUEREN ZICHZELF GEEN AFBREUK VAN DE VERWORVENHEDEN VAN HET PROJEKTONDERWIJS.

VOOR EEN STRIJDBAAR PROJEKTONDERWIJS

WOENSDAG 17 MAART

Antwerpen gerechtshof Su
Meeting en betoging van het
protastkomitee tegen het
misbruik van de psychiatrie
voor politieke vervolging.

Waarom kadert de A.S.R. deze actie van het protestkomitee in haar alternatieve week en roept ze op tot een massale aanwezigheid op de meeting en betoging van 17 maart ?

Het antwoord op deze vraag ligt

op de eerste plaats in het enorme belang van deze protest-actie.

Daarom komen we hier nogmaals terug op het onderwerp van deze actie (zie ook Veto's nr 13,14 en 15 en ook de brochure van het protestkomitee).

DE FEITEN

Op 12 december 1975 beveelt de 10e kamer van de korrektionele rechtbank van Antwerpen dat dokter Kris Merckx uit Hoboken, lid van Amada, zich moet onderwerpen aan een psychiatrisch onderzoek.

De rechtbank argumenteert dit bevel als volgt :

"Overwegende dat eerste beklagde (Kris Merckx - n.v.d.r.) voorhoudt dat hij wel degelijk toerekeningsvatbaar is, dat er echter redenen zijn om hieraan te twijfelen ; dat hiervoor in aanmerking komen onder meer zijn onbeheerstheid en onsamenhangende gewelddadigheid die hij bij elke gelegenheid ten toon spreidt, niet beseffend dat hij hierdoor zijn ideologie en idealen schaadt ; dat gewelddadigheid duidt ofwel op criminaliteit ofwel op karakter- of geestesstoornis; dat het derhalve gepast voorkomt allereerst in het belang van de eerste beklagde zelf een onderzoekmaatregel te bevelen ten einde te weten of eerste beklagde ja dan nee toerekeningsvatbaar is;....."

De rechter duidde dan ook prompt drie alomgekende psychiaters (Carp, Sivadon, Dellaert) aan om Merckx aan dit onderzoek te onderwerpen.

Om welke "onbeheerstheid en onsamenhangende gewelddadigheid" gaat het hier ?

In mei 1975 moesten op de scheepswerven van Cockerill Yards te Hoboken delegerverkiezingen gehouden worden. Een aantal jonge gesyndikeerden, zowel van ACV als ABVV, en een aantal Amada-militanten voerden dan in de fabriek een actie voor vrije delegerverkiezingen, voor het herstel van het recht van de arbeiders op vrije en democratische verkiezing der syndikale afgevaardigden. De vakbondsleiding had immers Jan Saeys (brander, 49 jaar en reeds 29 jaar werkzaam op Cockerill) en Lieve Gabriëls (schrijnwerkerster), beiden militante van Amada, samen met de jonge vakbondsmilitanten van de syndikale verkiezingslijsten geschrapt.

De acties tegen de maatregel leidden op 21 mei tot het ontslag van Jan Saeys en Lieve Gabriëls, die zich niet neerlegden bij deze beslissing en de volgende dag terug naar de werf gingen om hun werkmakkers op te roepen tot solidariteit voor hun heropname.

Ondanks de tegenstand van de arbeiders van de Cockerill werden Jan en Lieve op 23 mei door de rijkswacht aangehouden . Jan Saeys werd voor 15 dagen opgesloten en Lieve Gabriëls bijna een maand.

Als militante van Amada en dokter in de groepspraktijk van Hoboken, werkte Kris Merckx reeds sinds 1970 als kommunistisch militante aan de poorten van de Cockerill. Ook na de aanhouding van Jan Saeys en Lieve Gabriëls was Merckx daar om de solidariteit met Jan en Lieve mee te organiseren.

De rijkswacht probeerde hem in de waszaal van het bedrijf op te leiden maar moest daar van afzien omwille van de gewelddadige tegenstand van de arbeiders zelf.

De politie van Hoboken schrijft hierover zelf in proces-verbaal nr. 4075 :

"Wij zouden er wel in geslaagd zijn om dr. Merckx te verwijderen ware het niet dat de omstaande w werklieden van Cockerill zich op ons wierpen en aldus Merckx uit onze handen hebben gerukt. Daar de werklieden op de hand waren van Merckx en wij tegen de overmacht niet waren opgewassen, terwijl er reeds enkele van ons verwondingen hadden opgelopen hebben we ons teruggetrokken."

De "onbeheerstheid en onsamenhangende gewelddadigheid" waarvan de rechtbank spreekt was dus in feite de strijd van de arbeiders van de Cockerill zelf om een van hun voormannen uit de handen van politie en rijkswacht te houden.

Het is omwille van deze feiten dat dr. Merckx op 12 december voor de rechtbank van Antwerpen terechtstond.

De rechtbank ziet dat de "gewone" korrektionele vervolgingen politieke militanten als dr. Merckx niet klein krijgen en zoekt dan ook naar andere middelen.

Einde 1972 stelde H. Van Helmont, directeur-generaal van het ministerie van justitie reeds het volgende :

"Het fenomeen van de kontestatie verplicht er ons toe om geheel repressief beleid te herdenken. Indien vormen van actief of passief verzet aan onze deuren woeden, sporen zij ons aan de middelen te zoeken om het evenwicht dat ernstig in gevaar gebracht is, te herstellen. De zuivere beteugeling draagt ertoe bij het gevoel van verdrukking te verstevigen, en schiept een gevaarlijke solidariteit. Mij blijft de rol van de observatie-, behandelings-, en medische toezichtcentra van essentieel belang in dit domein. Het is van belang dat ze zich ontwikkelen tot therapeutische teams en pogen met de hulp van gedragspecialisten, oplossingen te vinden, welke als een aanvaardbare adaptiemethode geldt. Zulks lijkt ons de enige mogelijkheid om paal en perk te stellen aan de 'anti-maatschappij'."

In de processen tegen de dokters Merckx en Leyers beschreef de rechtbank hun volgehouden acties tegen de orde der geneesheren reeds als "Don Quichotterie en naïviteit."

In heel wat processen tegen politieke militanten werd de laatste tijd reeds het argument van de "gevaarlijke geestesgesteldheid" weerhouden.

Dit alles toont ons aan dat het psychiatrisch onderzoek tegen dr. Merckx om politieke redenen gelast is en dat de rechtbank hier de psychiatrie wil misbruiken als een handig middel om een politieke militant voor tenminste 6 maanden te interneren en uit te schakelen.

Het grote gevaar dat in een dergelijk misbruik van de psychiatrie als middel van politieke

vervolging ligt leren we uit enkele andere voorbeelden.

In het nazi-Duitsland van vóór de tweede wereldoorlog, werd de psychiatrie gebruikt om hen die tegen de oorlogsplannen van Hitler protesteerden uit te schakelen.

In de verenigde staten werden psychologie en psychiatrie op grote schaal aangewend om de soldaten "voor te bereiden" op hun militaire activiteiten in Vietnam.

De Nixontop, bezrgd om de oorlogsmisdaden in Vietnam toe te dekken, liet inbreken bij de pschiatervan de journalist Elsborg met het doel de publikatie van de Pentagon-papers te diskrediteren als het werk van een psychisch gestoorde.

In Spanje werden er geneesheren bijgehaald om voor de rechtbank te bevestigen dat Garmendia, een Baskisch militante die beschuldigd was van moord op een politieagent helemaal niet gek was en volkomen toerekeningsvatbaar om hem dan ook ter dood te kunnen veroordelen. Garmendia werd bij zijn arrestatie door het hoofd geschoten. De kogel vernielde zijn hersenen, hij was totaal verlamd en bleef lang buiten bewustzijn.

In Rusland zitten volgens het rapport van Amnesty International duizende demokraten opgesloten in psychiatrische instellingen. In Rusland en Oost-Europa is het genoeg om de anval van de sowjettroepen in Tsjechoslowakije een daad van agressie te noemen of zoals Plietaj te stellen dat de sowjet-unie een staatskapitalistisch land is geworden om als "paranoid" of "schizofreen" veroordeeld te worden en opgesloten te worden in psychiatrische instellingen, waar de geïnterneerden op onmenselijke manier behandeld worden.

We moeten kost wat kost met ons massaal protest de eventuele internering van dr. Merckx tegenhouden en beletten dat de rechtbank een precedent schiept om ook in België dergelijke ondemokratische praktijken in te voeren.

DE BETEKENIS VAN DIT GERECHTELIJK BEVEL

Waarom heeft de rechter op 12 december Merckx niet zoals de andere 6 beklagden veroordeeld tot een korrektionele boete of een al dan niet voorwaardelijke gevangenisstraf ?

De rechter geeft ons op 6 februari, wanneer hij een vervanger moest aanduiden voor prof. Sivadon die intussen zijn opdracht geweigerd had, zelf het antwoord :

"Alsjeblief, dr. Merckx, steek de psychiaters geen stokken in de wielen. Laat je onderzoeken."

Alles wat we willen is dat je rustig zoude worden, want jullie komen hier veel te vaak op de rechtbank."

En inderdaad, dr. Merckx is reeds herhaaldelijk voor de rechtbank gedaagd, voornamelijk omwille van zijn volgehouden acties tegen de orde der geneesheren en voor een geneeskunde in dienst van het volk; en nu omwille van zijn kommunistische activiteiten aan de Cockerill.

DE PSYCHIATRIE IN HET DAGLICHT GESTELD

Dit politiek misbruik van de psychiatrie vestigt ook de aandacht op de wijze waarop de psychiatrie in onze maatschappij gebruikt wordt om al wie door de mensen die de touwtjes in handen hebben als "on-aangepast" of "afwijkend" worden beschouwd, te interneren; en dat terwijl de psychiatrie er fundamenteel moet op gericht zijn de mens te helpen.

Op die manier zorgen de opvattingen van een aantal psychiaters, het systeem van de kollokatie en de bevoegdheid van de rechters om

willekeurig te interneren ervoor dat in ons land duizenden dergelijke "onaangepasten" geïnterneerd zijn. Alleen al in de instelling van Doornik verblijven 1350 geïnterneerden in dikwijls mensonwaardige omstandigheden.

Het politiek misbruik van de psychiatrie in de kwestie Merckx is dus maar de top van een ijsberg. Al wie bezorgd is omeen gebruik van de psychiatrie ten dienste van de mens moet dan ook deze zaak aangrijpen om de rest van die ijsberg aan de oppervlakte te brengen.

DE AKTIE VAN HET PROTESTKOMITEE:

Naast de massale verspreiding van de brochure "Psychiatrie en internering in dienst van de repressie" (30 fr en te bekomen op sociale raad) organiseerde het protestkomitee op 10 februari een perskonferentie met de medewerking van de professoren De Batselier en Rigaux en de psychiater Adriaens. Deze perskonferentie heeft heel wat stof doen opwaaien in de Belgische geschreven en gesproken pers.

Twee van de aangeduide psychiaters (Carp en Sivadon) hebben hun deelname aan het psychiatrisch onderzoek geweigerd. Dellaert heeft nog altijd niet officieel toegezegd en ook prof. Dumon, de opvolger van Sivadon, die door de provinciale afdeling van de orde der geneesheren van Brabant afgeraden werd mee te doen, liet aan "Le Soir" weten dat hij weigerde.

Op het moment dat dit artikel geschreven werd, hadden honderden studenten, werklozen, bedienden en arbeiders, meer dan 50 organisaties, een 60-tal professoren, 85 assistenten, 30 geneesheren, 50 advocaten en 40 journalisten, schrijvers, sociologen en psychologen de protestmotie van het komitee getekend.

Dit brede democratisch protest is ook tot de rechtbank doorgedrongen en dr. Merckx ontving dan ook een dagvaardiging om ipv op 17 maart voor de rechtbank te verschijnen op 11 maart.

DE ALTERNATIEVE WEEK VAN DE ASREN DE PROTESTAKTIE

Wij roepen alle studenten op om in het kader van onze alternatieve feestweek op woensdagvoormiddag duidelijk te maken dat student zijn aan de universiteit niet betekent dat we onze ogen sluiten voor wat er rond ons in de maatschappij gebeurt en dat we niet dulden dat een wetenschappelijke discipline, die ook aan deze universiteit onderwezen wordt, misbruikt wordt als een middel tot politieke repressie.

Wij roepen ook alle fakultaire aktiekomitees en fakulteitskringen op om woensdagvoormiddag zoveel mogelijk studenten warm te maken voor de betoging in Antwerpen en ook om te streven naar een staking van de lessen in de voormiddag. Dit om aan de studenten de mogelijkheid te geven de meeting en betoging bij te wonen en om naar buiten toe te proteste-

ren tegen het bevel tot psychiatrisch onderzoek.

Wanneer in sommige fakulteiten een algemene staking van de lessen moeilijk te realiseren zou zijn roepen we op om zoveel mogelijk de professoren op te zoeken met de petitie van het protestkomitee en hen te vragen om woensdagvoormiddag hun lessen te schorsen.

Wij stellen ook voor om in deze alternatieve week deze problematiek in zoveel mogelijk lessen ter sprake te brengen en dat vooral in de alternatieve lessen die georganiseerd worden.

Nog een laatste informatie: de bussen naar Antwerpen vertrekken woensdagmorgen om 8u 's morgens op het Ledeuzeplein aan de grote bib. Busticketten zijn te verkrijgen op sociale raad.

AKTIEMIDDAG ROND DE ALMA

Op dinsdag 15 maart houdt de Sociale Raad een enkète naar de sociale herkomst van het Alma-publiek, en dit in alle Alma's met een + open karakter. Doer achteraf de resultaten te vergelijken met de gegevens die de universiteit bezit over haar totale bevolking, proberen we een wetenschappelijk juist beeld te krijgen van de "sociale" rol die Alma op dit ogenblik voert.

Deze aktie is de konkretisatie van de hele politiek die de sociale raad en haar algemene ver-

SOCIALE RAAD

gadering, via haar afgevaardigden, in Alma voert. Een politiek waarover we in Veto reeds eerder en uitgebreid gesproken hebben. Een politiek waarvan we de krachtlijnen niet alleen in Alma maar in alle afdelingen van de sociale sektor, geheel of gedeeltelijk neergeleng de toepasbaarheid, hebben verdedigd.

In een diens als Alma en als huisvesting hebben de studenten gezien de belangrijkheid die voeding en logies in het budget

en het leven als student hebben, steeds de vorm van kollektieve dienstverlening verdedigd.

Wanneer we zien dat iedere dag 1/3 van de studentenbevolking van de Alma gebruik maakt, dan is dit een aanduiding dat de vorm van kollektieve dienstverlening zeker een rol blijft vervullen.

Met de moeilijkheden die er gedurende de laatste jaren ontstonden, (de niet herziening van de wet van 3 aug. '60, de snelle onkostenstijging die niet kon opgevangen worden door het gebrekkige systeem van de indexaanpassingen, en recentelijk het verbod om gelden van de unief naar de sociale sektor over te laten vloeien) werden de studenten in een steeds hardere konfrontatie geplaatst bij het beleiden van de goedkope dienstverlening.

In haar pleidooi voor de sociale sektor heeft de sociale raad zich naast de eis voor goedkope dienstverlening, zich ook nog laten leiden door de stelling dat geen enkele dienst uit de Sociale sektor mocht verdwijnen, en dat de sociale sektor met alle mogelijke middelen zou opkomen om haar beperkte functie in de demokratisering, (het wegwer-

ken van de financiële drempel naar de unief) te behouden. Wanneer de studentenafvaardiging in Alma dan weer gekonfronteerd wordt met de zoveelste prijsverhoging, dwingt ze van de Raad van Beheer af, "dat de rol van de Alma in het licht van zijn sociale opdracht zou onderzocht worden".

Deze enkète is hier een eerste praktische uitwerking van. "Is de Alma nog financieel aantrekkelijk voor de 'te demokratiseren' sociale groepen"? Begint Alma niet te werken voor de middenklasse van studenten die aan de unief reeds aanwezig is? Op die vraag willen wij een antwoord.

Indien U belangstelling hebt om ons metterdaad hierbij te helpen dan kunt U zich altijd op de sociale raad aanbieden en praktische taken opnemen. Verder kondigen wij alvast een uitgebreid resultatenverslag aan dat eveneens in Veto zal verschijnen.

Voor Sociale Raad
de werkgroep Alma.

DE GEZONDHEIDSZORG VAN DE STUDENTEN HET MEDIES CENTRUM EN DE TWEDE STUDENTENDOKTER OFTEWEL HET GROTE STEEKSPEL

Het vervolgverhaal dat er de laatste maanden geschreven werd in de Raad van Studentenvoorzieningen, de Raad van Beheer van deze universiteit, het kantoor van de regeringskommissaris en zelfs het kabinet van de stilaan berucht geworden minister van Onderwijs, het genie Herman Decroo, heeft in de laatste vergadering van de Raad van Studentenvoorzieningen een (voorlopige?) klimax bereikt.

Om voor de studentenbevolking, de klanten van de tweede studentendokter, heel de huidige malaise in en om het medies centrum wat klaar-der te stellen, wil ik in dit artikel nog eens kort de historie van het medies centrum en het konflikt rond de tweede studentendokter weergeven en ook de beslissing van de Raad van Studentenvoorzieningen en de mogelijke weerslag ervan op het medies centrum verduidelijken.

DE HISTORIEK VAN HET MEDIES CENTRUM

De door ons reeds veel besproken wet van Augustus 1960 kent in artikel I jaarlijkse toelagen toe aan de universiteiten en gelijkgestelde inrichtingen met als doel het financieren van "de werking der sociale diensten, de oriënteringsdiensten, de epijshuizen en studentenhuizen, bijdrage tot de bouw, de modernisering, de vergroting en de geschiktmaking van de daartoe bestemde gebouwen".

In het ontwerp van deze wet lezen we: "artikel I bepaalt nader waarvoor de geldmiddelen mogen worden aangewend: de gebruikte termen moeten in ruime zin worden begrepen. Zo valt bijvoorbeeld onder 'werking van de sociale diensten' de toelagen voor de toelagen voor geneeskundig onderzoek, de verwerking tegen ziekte, ongevallen, lasten inzake bijdragen aan de ziekenfondsen, enz."

In oktober 1969 werd aan de K.U. Leuven dan ook het medies centrum voor studenten opgericht met als doeleinden:

- hulp bieden aan studenten op somaties en psychies vlak.
- inventaris opstellen van de studentproblematiek.
- bevorderen van de preventieve gezondheidszorg.

Volgens de studentendokters zelf betekent het kuratief werk voor hen het behandelen van lichamelijke ziekten die geen gespecialiseerde hulp vereisen en het helpen van studerende jongeren bij hun moeilijkheden in een belangrijke ontwikkelingsfase op psychies, seksueel en sociaal vlak.

Het preventief werk betekent dan voor hen het meewerken met het universitair gezondheidscentrum (Vital Decosterstraat.) op het vlak van detectie van ziekten en verder ook en vooral, gezondheidsvoorlichting en -opvoeding zowel individueel als kollektief.

Aanvankelijk werkte in dat medies centrum slechts één studentendokter. Gezien het stijgend aantal konsultaties werken sinds oktober 1972 in het medies centrum twee artsen en dit in een groepspraktijk dicht bij de arbeidssituatie en de leefsituatie van de studenten en in samenwerking met andere instanties

zoals het monitaraat, de deinst voor studieadvies, de verantwoordelijken voor de residenties.

In 1973-74 kwamen 3512 studenten op raadpleging voor 7818 prestaties. Omdat de studentenartsen niet willen werken als de doorsnee huisarts die het "Lopende band"-principe toepast, maar de nadruk leggen op het begeleiden en informeren van de studenten over psychiese problemen, seksuele hygiëne, vaccinaties zoals onlangs bij de griep-epidemie. Ook dat vraegt tijd. Daarom is er de noodzaak aan twee studentenartsen. De eerste arts werd indertijd aangeworven met het financieel statuut van adjunkt-kliniekhoofd. De bezoldiging van de studentendokter zal later een grote rol gaan spelen in het hele konflikt. Het standpunt van de dokter zelf over dit salaris komt erop neer dat er een voor de arts aanvaardbaar financieel statuut moet zijn. Het preventieve werk dat niet per prestatie te berekenen is, maakt een globale forfaitaire vergoeding noodzakelijk (dus geen betaling per prestatie). Verder is het volgens hen in een groepspraktijk waar de artsen hetzelfde werk verrichten belangrijk dat ze een gelijk financieel statuut hebben.

Belangrijk om te vermelden is dan nog dat de studentendokters werken aan terugbetalingstarieven, die ervoor zorgen dat de helft van de loonkosten door het innen van honoraria wordt gedragen.

Om dit alles wat te kruiden met enkele cijfergegevens, volgen hier de begrotingscijfers van het medies centrum voor 1976.

personeel	3.847.700
gebouwkosten	39.300
uitbatingskosten	98.500
aankoop goederen	22.800
afschrijving roerend	
materiaal	30.000
gebruik gebouwen	25.000
totaal	3.863.300

hetgeen 2,8% betekent van de globale begroting van de Raad van Studentenvoorzieningen. De honoraria zorgen voor inkomsten bedrage van 1.240.500 fr. Het medies centrum kost de sociale sektor dus 2.622.800 fr. ofwel 2,9% van de rijkstoelagen.

DE MOEILIKHEDEN ROND DE TWEDE STUDENTENDOKTER

In oktober '72 werd de tweede studentendokter met een voorlopig kontrakt aangeworven. Tijdens zijn legerdienst werd hij vervangen. De Raad van Studentenvoorzieningen was het er toen mee eens de tweede studentendokter definitief te benoemen. Zijn plaatsvervanger werd betaald in het barema 151 (cfr. arbeidsgeneesheer) oftewel Daarbij werd een bijkomende vergoeding van 100.000fr. per jaar gevoegd voor het werk in een algemene praktijk om een gelijkwaardig

financieel statuut met de eerste studentendokter te verkrijgen. Op 1 november 1974 komt de ex-milicien terug en het is dan dat de moeilijkheden beginnen.

De raad van studentenvoorzieningen stelde aan de Raad van Beheer, die uiteindelijk alle benoemingen doet, voor, de tweede studentendokter vast te benoemen in barema 161. (hetgeen financieel neerkomt op barema 151 + 100.000FR.)

HET DUBIEUZE SPEL VAN DE RAAD VAN BEHEER.

Op 26 november 1974 verwijst de Raad van Beheer de benoeming naar haar volgende vergadering.

Op 17 december 1974 neemt de Raad van Beheer nog geen beslissing, maar meent te moeten omerken dat de geneeskundige verzorging een zeer hoge belasting van de begroting Studentenvoorzieningen betekent en vraagt naar minder dure oplossingen. Op dat ogenblik was het budget van de Raad van Studentenvoorzieningen in evenwicht en moest de Raad van Beheer met het kwade geweten van de sociale sektor spelen.

De Raad van Studentenvoorzieningen geeft dan haar voorzitter, Vice-Rektor Servotte, de opdracht om de Raad van Beheer te pleiten voor een onmiddellijke benoeming van de tweede studentenarts. Servotte doet dat maar weet de heren beheerders blijkbaar niet te overtuigen. De Raad van Beheer

vraagt op 28 januari 1975 wel informatie over de werking en de exploitatie van het medies centrum.

Op 25 februari '75, na meer dan drie maanden hard nadenken, besluit de Raad van Beheer dan dat de tweede studentendokter nog aangeworven wordt als'gestreefd wordt voor een maximale kostendrukking.' Wat het financieel statuut betreft moet rekening gehouden worden met zijn leeftijd en het universitair gezondheidscentrum moet betalen voor de medewerking van de eerste studentendokter (nl. twee uren per week). Dat laatste werd inderdaad geregeld.

De Raad van Studentenvoorzieningen stelt nog eens barema 161 voor met als voornaamste argumentatie de gelijkwaardige bezoldiging met de andere studentendokter, gezien de gelijkwaardigheid van het gepresteerde werk.

DE REGERINGSKOMMISSARIS SCHIET IN AKTIE.

Op de Raad van Studentenvoorzieningen kwam de regeringskommissaris nu opeens op de proppen met de opmerking dat er gezien de deficitaire toestand van de sociale sektor geen tweede studentendokter zou aangeworven worden. Hij stelt voorop dat er een onvoldoende behoefte is aan een tweede arts

(hetgeen rustig zijn persoonlijk gedacht mag zijn maar alleszins niet tot zijn bevoegdheid van regeringskommissaris behoort) en stelt dat het statuut van de tweede arts niet verenigbaar is met dat van meerdere kaderpersoneelsleden en niet verantwoord is voor een geneesheer die zijn loopbaan pas aanvangt.

DE RAAD VAN BEHEER DENKT VERDER NA.

Op 19 maart '75 werpert de Raad van Beheer dan de redenering van de Raad van Studentenvoorzieningen over het barema 161 en treedt het standpunt van de afgevaardigde van de regering bij. Zeer waarschijnlijk om in het licht van de komende stakingen en betogingen rond het ontwerp Decroo-Humblet, ter wijziging van de financiering van de universiteiten naar "autonomie" tegenover de regering te bevestigen neemt de Raad van Beheer op 22 juli

1975 toch een beslissing: " *Hoewel de Raad van Beheer overtuigd blijft van de zeer beperkte nood aan een tweede studentendokter, wordt de aanstelling van dokter Bracke aan de voorgestelde salariering aanvaard. De Raad van Studentenvoorzieningen wordt nogmaals attent gemaakt op de zware belasting ten aanzien van de begroting van de Sociale sektor, veroorzaakt door mediese en psychiatrische dienstverlening aan de studenten.*"

HET VERHAAL VAN DE REGERINGSKOMMISSARIS.

Op 30 juli 1975 dient de regeringsafgevaardigde tegen deze beslissing een verhaal in. In dit verhaal constateert hij ten eerste de feiten, stelt hij ten tweede dat de

aanwerving van de tweede arts de begroting Studentenvoorzieningen te ernstig zou bezwaren en ten derde herhaalt hij zijn stelling dat de CAO niet zou nageleefd zijn.

DE REAKTIE VAN DE AKADEMISCHE OVERHEID.

Op 1 augustus 1975 zenden de Rektor en de Algemeen Beheer een brief aan de minister waarin zij de beslissing van de Raad van Beheer toelichten en verdedigen. Ze

beklemtonen dat het verhaal van de regeringskommissaris rechthoofdig mist en dat de genomen beslissing niet strijdig is met de bepalingen van de CAO terzaken.

DE MINISTER BEKRACHTIGT HET VERHAAL.

Op 28 augustus 1975 laat minister Decroo aan de rektor weten dat hij het verhaal van de regeringsafgevaardigde bekrachtigt en hij on-

derlijkt vooral de begrotingsaspecten van het verhaal (dus niet de onwettelijkheid of onregelmatigheid van de benoeming -nvdr.)

DE RAAD VAN BEHEER MANOEUVREERT

Op 9 september 1975 probeert de Raad van Beheer dan - na kennis genomen te hebben van het standpunt van de minister - alle gebruikte argumenten en standpunten bij mekaar te klutsen in een twijfelachtig kompromis dat het volgende inhoudt:

" overwegende dat,
a) - slechts 2,5% van de totale sociale betoelaging wordt besteed aan de werking van het medisch centrum voor studenten, en zowat de helft van het salaris van de studentendokter gerekupereerd wordt door de betaling van de honoraria door patiënten;

b) - de rijksuniversiteiten zeer belangrijke bedragen bekomen, voortkomend van naar de sociale sektor overgeheveld inschrijvingsgelden, en dit in afwachting van de wijzi-

ging van de wet van 3 augustus 1960 c) - gezien de toename van het aantal patienten een tweede studentarts reeds sinds 01.10.1972 voorzien is,
is de Raad van Beheer van oordeel zijn beslissing d.d. 22.07.1975 te moeten handhaven.
(maar dan komt het)

De Raad van Beheer beslist nochtans:

de benoeming van de kandidaat-tweede arts te beperken tot de duur van 1 jaar (d.i. van 1 oktober '75 tot 30 september 1975);
een nieuw onderzoek in te stellen naar de verantwoording van de aanstelling van een tweede arts, en in elk geval de betrokken diensten te verzoeken een meer rationele oplossing voor te stellen.

HET STEKSPEL GAAT VERDER

Op 16 september 1975 dient de regeringskommissaris ook een verhaal in tegen deze nieuwe beslissing en voegt er een nieuw bezwaar aan toe: nl. dat de preventieve geneeskunde (bvb. onderzoek eerstejaars, radiografie) steeds reglementair georganiseerd en betoelaagd is en dat daarvoor geen geld van de sociale sektor meer moet gebruikt worden. De minister van Nationale Opvoeding bekrachtigt ook dit verhaal.

De Raad van Beheer beslist dan

DE UITEINDELIJKE BESLISSING VAN DE RAAD VOOR STUDENTENVOORZIENINGEN.

De Raad voor Studentenvoorzieningen had zich tot nog toe aan haar oorspronkelijke stellingname gehouden : nl.

- het behoud van de huidige werking van het medisch centrum
- behoud van de 2e studentendokter

- behoud van de gelijkbezoldiging (dus barema 161) op basis van de argumenten van de dokters zelf (cfr supra)

Nu zag de Raad zich gekonfronteerd met de definitieve beslissing van de Raad van Beheer.

Door de studentendokters en de direktie van Studentenvoorzieningen werd dan volgend voorstel uitgewerkt.

Aan het Universitair Gezondheidscentrum (UGC - Vital Decosterstraat), een v.z.w. die zich bezig houdt met het verplicht

eerstejaarsonderzoek, T.B.C.-preventie bij derdejaars geneeskunde en radiografisch onderzoek, zou worden voorgesteld een arts vanuit het UGC te detacheren naar het Medisch Centrum. Die arts zou dan tewerkgesteld zijn bij het Universitair Gezondheidscentrum. Hij zou echter betaald worden door Studentenvoorzieningen.

Wel zouden hierrond een aantal afspraken moeten gemaakt (en gerespekteerd) worden tussen Studentenvoorzieningen en het UGC, nl.:

a) de betrokken arts moet de goedkeuring wegdragen van de Raad voor Studentenvoorzieningen, aangezien deze Raad de financiële lasten draagt.

b) de betrokken arts moet zich bereid verklaren binnen het Medisch Centrum, het door de Raad voor Studentenvoorzieningen vastgelegde

zondheidsbeleid uit te voeren :

c) de betrokken arts moet zijn honoraria aan het Medisch Centrum afstaan.

d) dr. Degroote is als diensthoofd van het Medisch Centrum belast met de dagelijkse leiding van het Centrum.

Deze regeling betekent dat per 1 oktober 1976 (wanneer zijn mandaat afloopt) dr. Bracke met barema 161 zal worden aangeworven door het Universitair Gezondheidscentrum en onrechtstreeks betaald wordt door Studentenvoorzieningen.

Zijn benoeming in het personeelskader van de universiteit vervalt dan en aldus ook alle formele tegenkantingen van de regeringskommissaris m.b.t. de C.A.O.

Over dit voorstel werd op de Raad voor Studentenvoorzieningen urenlang gediscussieerd.

De voordelen waren volgens de verdedigers ervan dat eindelijk de discussie zou kunnen afgesloten worden en dat er een einde zou ko-

men aan de onzekerheid die reeds lang rust op de werking van het medisch centrum en op de werkzekerheid van de tweede studentendokter.

Er werd een tegenvoorstel geformuleerd dat er op neer kwam dat de Raad voor Studentenvoorzieningen zou opteren voor een oplossing binnen de sociale sektor en voor een definitieve benoeming van een tweede studentendokter aan barema 103. De argumenten voor dit voorstel volgen in de rest van dit artikel.

Dit zou echter ook een einde maken aan de gelijkbezoldiging van de twee dokters en hiertrent handhaafden de voorstanders van het eerste voorstel de reeds aangehaalde argumenten.

Van de 13 stemgerechtigden stonden dan 8 leden van de Raad (waaronder 3 van de 5 studenten) voor het eerste voorstel (de overgang met barema 161 naar het UGC) en 5 (3 personeelsleden en 2 studenten) voor het eerste voorstel (behoud met barema 103 binnen de sociale sektor).

HET STANDPUNT VAN DE STUDENTENVERTEGENWOORDIGING

De sociale raad heeft altijd de sociale sektor verdedigd met het oog op een zo groot mogelijke stimulans voor de democrativering van het universitaire onderwijs.

Wij zijn er ons wel van bewust dat er in onze maatschappij heel wat andere factoren de democrativering tegenwerken (de kloof tussen de ganse kultuur en opvoeding van de verschillende bevolkingslagen en de daaruit volgende sociale drempel, de drainering van arbeiderskinderen naar het technisch onderwijs,....); factoren die reeds hun nefaste resultaten hebben lang voor dat er sprake is van het al dan niet aanvaatten van universitaire studies.

Dat neemt echter niet weg dat we voor de sociale sektor aan de universiteiten altijd haar voorname doel, nl. de democrativering, beklemtoond hebben en dat we de uitbouw van de sociale sektor in die optiek verdedigd hebben.

Dit betekent dan ook dat we altijd voor een uitbreiding van de sociale sektor geweest zijn en

tegen de afbraak ervan, waartoe de regering en veelal ook de academische overheid meer dan neigingen vertoont.

Wij hebben altijd de werking van het medisch centrum verdedigd als preventief en kuratief gezondheidscentrum, aangepast aan de specifieke noden van het studentennmilieu en werkend aan terugbetalingstarieven vanuit het demokratiese beginsel van de kosteloze geneeskunde.

Daarom zijn we steeds gekant geweest tegen de invoering van het remgeld en zijn we voorstanders geweest van de preventieve werking van de studentendokters-groepspraktijk met een deftige voorlichting en begeleiding van de student-klient.

Daarom ook waren we voor de aanwerving van de tweede studentendokter, temeer omdat dit - zelfs binnen de huidige sociale begroting - geen budgettaire moeilijkheden meebracht.

De aanval van de regeringskommissaris op de tweede studentendokter hebben we dan ook altijd bestempeld als een aanval op de

ganse sociale sektor.

Het hoofdargument van de regeringskommissaris en van de academische overheid is immers steeds geweest: de "financiële belasting" door de wedde van die dokter op het budget van Studentenvoorzieningen en de stelling dat de sociale gelden niet moesten (mochten) besteed worden aan preventieve geneeskunde voor studenten.

Van waar komt dan de verdeelde stemming door de studenten op de laatste Raad voor Studentenvoorzieningen?

In de Algemene Vergadering van de sociale raad van 18 februari werd beslist om op de volgende Raad vast te houden aan de huidige werking van het medisch centrum met de twee studentendokters. We waren dus voor de vaste benoeming van de tweede studentendokter.

Omdat we te weinig gegevens hadden over het voorstel van de direktie Studentenvoorzieningen (de regeling met het UGC) en de eventuele reacties van de Raad van Beheer en de regeringskommissaris, gaf de Algemene Vergadering haar delegatie in de Raad de opdracht om op de Raad uitvoerig te diskussieren over de verschillende mogelijkheden en te kiezen voor die oplossing, die de meeste garanties zou bieden voor het behoud van de werking van het medisch centrum. Daarover waren op de vergadering van de Raad de meningen verdeeld.

Drie van de vijf studenten waren van oordeel dat een benoeming binnen de sociale sektor aan barema 161 (dus regelrecht tegen de beslissingen van de Raad van Beheer en het verhaal van de regeringskommissaris) niet houdbaar was en dat een benoeming binnen de sociale sektor aan barema 103 zou betekenen dat:

1. we van de huidige tweede studentendokter niet zouden kunnen verwachten dat hij uit puur idealisme z'n loon met 25.000 fr/maand zou laten verminderen en verder werken aan wat voor een dokter een zeer laag loon is.

2. het vertrek van de huidige tweede studentendokter de werking van het medisch centrum zou schaden.

3. het zeer moeilijk zou zijn een dokter te vinden die voor langere tijd aan barema 103 zou willen werken.

4. de verschillende bezoldiging van de twee dokters de samenwerking zou schaden.

De twee anderen stelden voor de autonomie van de sociale sektor te verdedigen en de tweede arts te benoemen binnen de sociale sektor. Omdat de benoeming aan 161 binnen de sociale sektor inoerdaad een felle reactie van de Raad van Beheer en een veto van de regeringskommissaris zou meebrengen en omdat we het niet zagen zitten een eventuele protestaktie van studenten en van personeel uit de sociale sektor op gang te brengen voor het behoud van dat barema 161, stelden wij de benoeming aan barema 103 binnen de sociale sektor voor.

Temeer omdat dan de formele argumenten van de regeringskommissaris over de te hoge aanvangswedde, over het statuut van direktreurgeneraal en de C.A.O. zouden wegvallen.

Barema 103 zou geen overmatige belasting voor het budget van de sociale sektor betekenen en vooral zou vaste benoeming van een tweede studentendokter aan barema 103 binnen de sociale sektor een zaak zijn waarvoor we onder het motto "geen afbraak van de sociale sektor" kunnen vechten.

1 jaar) van de tweede studentendokter en de afbraak van het medies centrum." De argumenten van de Raad van Beheer, nl. "de zeer beperkte nood aan een tweede studentendokter" en "de zware belasting ten aanzien van de begroting van de sociale sektor" spreken voor zich.

In haar beslissing van 9 september 1975 "overweegt" de Raad van Beheer dat "de rijksuniversiteiten zeer belangrijke bedragen voortkomend van inschrijvingsgeld en overhevelen naar de sociale sektor".

Welnu de K.U.Leuven heeft steeds geweigerd (een deel van) haar inschrijvingsgeld naar de sociale sektor over te hevelen. Enkel vorig jaar, na zeer lang aandringen van de Raad van Studentenvoorzieningen werd er 4 miljoen naar de Alma overgeheveld, met de uiteindelijke stelling erbij dat dit een éénmalige maatregel was.

De K.U.Leuven is dus niet voor het behoud, laat staan voor de uitbouw, van haar sociale sektor. Ze wil enkel een aantal voorzieningen (huisvesting, sociale dienst, restaurants) die haar de nodige studententooeloop en het zeer gewilde prestige (ook in de Gesthuisberg komen er niet één maar liefst zeventien restaurants) bezorgt. Ze wil echter geen actieve sociale politiek voeren in het kader van de democratisering van het onderwijs en is op dat vlak de bondgenoot van de regering bij de afbraak van de sociale sektor.

c) DE RAAD VAN STUDENTENVOORZIENINGEN.

Door zelf te beslissen en de tweede studentendokter te werk te stellen buiten de sociale sektor om zo het verhaal van de regeringskommissaris en de Raad van Beheer te ontlopen heeft de Raad haar eigen autonomie ondergraven en heeft ze een compromis voorgesteld dat tegelijkertijd een kapitulatie inhoudt.

Bovendien heeft de Raad zich in deze beslissing laten leiden door de bekommernis om de huidige tweede studentendokter met zijn huidige wedde te laten verderwerken, en niet door de bezorgdheid om de autonomie en het behoud van de sociale sektor en van het medies centrum in het bijzonder.

De huidige regeling betekent immers dat de tweede studentendokter uit het personeelskader van de universiteit en de sociale sektor geschrapt wordt. De sociale sektor heeft dus vanaf 30 september officieel maar 1 studentendokter meer, alhoewel ze er twee betaalt.

De regeling met het universitair gezondheidscentrum is voor de sociale sektor volgens ons zeer riskant.

Wanneer de tweede studentendokter of het universitair gezondheidscentrum om de een of andere reden (bv. van het UGC. onder druk van de academische overheid) hun kontract opzeggen dan zijn we onze studentendokter kwijt en noch de regering, noch de Raad van Beheer zullen toelaten dat we het aantal studentendokters in dat geval van 1 naar 2 zullen willen terugbrengen.

Bovendien zal de regeringskommissaris (en hij heeft dat al laten horen) er niet mee tevreden zijn dat de sociale sektor en dus de universiteit met subsidies van nationale opvoeding een personeelslid (de tweede dokter) van een vzw. betaalt, een vzw. die dan nog voor zijn subsidies afhangt van het ministerie van volksgezondheid. De Raad van Beheer zal nu wel reeds staan te trappelen om de regeringskommissaris bij te treden wanneer hij daartegen verhaal inbrengt.

Daarom ook dat er op de laatste vergadering van de Raad het voorstel was, de beslissing nogmaals uit te stellen om eerst eens goed de mogelijke gevolgen van de sociale sektor na te gaan.

d) DE STUDENTEN.

Hier kunnen we zeer kort zijn. We hebben wel zeer mooi het principe verdedigd dat het medies centrum in de sociale sektor moet behouden blijven met zijn huidige werking en zijn twee dokters.

Maar we hebben even mooi gekapituleerd voor de - onaanvaardbare - bezwaren van de Raad van Beheer en de regering.

Het ziet er naar uit dat de kwestie van de tweede studentendokter nog niet van de baan is en daarom moeten we de lessen trekken uit heel deze geschiedenis en ons voorbereiden op een daadwerkelijke verdediging van het medies centrum en de ganse sociale sektor.

Daarom vragen wij aan al wie dit artikel gelezen heeft om zijn oordeel erover en over heel de kwestie van de studentendokter met voorstellen voor eventuele verdere aanpak ervan of activiteiten er rond door te geven aan de sociale raad of aan de sociaal afgevaardigden van elke fakulteit, of ook het naar te schrijven en op te sturen naar de redactie van VETO.

Toine Nouwen
voorzitter
sociale raad.

DE BETEKENIS VAN DEZE BESLISSING VOOR DE SOSIALE SEKTOR

We zullen hier bondig nagaan welke rol de verschillende betrokken partijen binnen de sociale sektor in dit konflikt gespeeld hebben.

a) De regeringskommissaris:

De Raad van Beheer van deze universiteit en ook de Raad van Studentenvoorzieningen hebben reeds herhaaldelijk de bevoegdheid van de regeringskommissaris over de sociale sektor in twijfel getrokken.

In de statuten van de Raad van Studentenvoorzieningen wordt dan ook met geen woord gerept over de regeringskommissaris.

In het ontwerp van wet op het toekennen van sociale toelagen aan de universiteit staat: "de toelagen zullen dan aan elke universiteit en aan elke doornes gelijkgestelde inrichting worden verleend. Deze laatste zijn volkomen vrij insake gebruik en verdeling van de sociale fondsen en zulks voor de rijksinrichtingen, zonder tussenkomst van de regeringskommissaris." Dit ontwerp werd met algemene stemmen aangenomen.

In de wet van 27 juli 1971 op de financiering van de universiteit wordt de taak van de regeringskommissaris omschreven als het toezicht uitoefenen op de wettelijkheid van de beslissingen en op het financieel evenwicht van de instel-

lingen. De regeringskommissaris oordeelt dus niet over de opportuniteit van de uitgaven.

Wanneer de regeringskommissaris dan toch, zelfs in de sociale sektor, zich herhaaldelijk verzet tegen bepaalde uitgaven en dat voornamelijk argumenteert met inhoudelijke bezwaren (als zouden de gelden van de sociale sektor niet mogen gebruikt worden voor preventieve gezondheidszorg en als zouden twee studentendokters met één te veel zijn, en dat op een moment dat de begroting in evenwicht was, dan kunnen we dat alleen maar kaderen in de ganse politiek van de regering die er op gericht is, én geen enkele autonomie te verlenen aan de sociale sektor, én de bestaande voorzieningen binnen de sociale sektor systematies af te breken. Deze "bekommernis" van de regering is de laatste jaren ook meer dan duidelijk gebleken bij het laattijdig uitbetalen van de studiebeurzen en het plan om deze toelagen te vervangen door leningen.

b) DE RAAD VAN BEHEER.

Ondanks een hele serie van beslissingen heeft de Raad van Beheer tenslotte toegegeven aan de regering.

Haar laatste beslissing (benoeming gedurende één jaar aan barema 103) betekent niets meer of minder dan het wegsturen (op termijn van

SOCIALE RAAD

En kleine financiële toelichting:

Volgens de C.A.O. van het universiteitspersoneel is barema 16/1 dat van direktreurgeneraal en barema 10/3 dat van ingenieur. Aan 100% betekent barema 16/1 een minimum van 50.167 fr/maand en een maximum van 66.667fr/maand. Barema 10/3 (aan 100%) betekent een minimum van 27.000 fr/maand en een maximum van 41.350fr/maand. In beide gevallen is de aanvangsleeftijd 24 jaar.

Deze bedragen moeten dan nog indexeerd worden (+ 150%) de anciënniteit moet berekend en uiteraard moet er nog belasting en RMZ afgetrokken.

Grof geschat zou men barema 16/1 en 10/3 met makkaar kunnen vergelijken als 60 à 70 duizend fr tegen 35 à 40.000 fr / maand netto.

De in dit artikel beschreven baremaverandering betekent voor de tweede studentendokter dus een loonverlies van ± 25.000 fr/maand.

Bots is muziek. Muziek, die niet verward mag worden met kabaret want zo greppig zijn wij niet. Wij maken popmuziek en zingen daarbij in onze moedertaal, op dat wat wij vertellen voor iedereen zo begrijpelijk mogelijk zou zijn. Bots bezingt wat botsend voorkomt. Botsmuziek. Alledaags, uit het leven gegrepen waarheid, voorzover deze waarheid bestaat.

B O t s

Kijk, popmuziek heeft zich de laatste tien jaar ontwikkeld tot een consumptie-artikel en een geïkt kommersieel middel om de massa (=arbeiders, =loonafhankelijken, =teleurgestelden, =werklozen, =onderdrukten) te bereiken. Daaronder kan verstaan worden: verslaven, zoethouden, indoktrineren, spekuleren op al dan niet valse sentimenten, opvrollen, ontmoedigen, verloochenen en nog veel meer van dit soort schijnbaar/blijbaar menselijke geneugten. De gevolgen zijn dan ook botsend. Welnu, botsmuziek kan ook een middel zijn om mensen (kijk, dat klinkt al heel wat vriendelijker) iets te vertellen over hun eigen bestaan. En hier en

daar over de kapitalistische, dus autoritaire verhoudingen, die het bepalen. Bots werkt er niet aan mee om de maatschappelijke aktualiteit (=klassentegenstellingen) te verdoezelen. En voor zover er liefde op het spel staat, wil Bots liefde overbrengen, niet door over ideale liefde te zingen, maar door juist die situaties te bezingen die de liefde tussen mensen in de weg staan. En dat zijn er nog al wat. Het een en ander betekent ons politiek engagement. Volgens ons mag een muzikant zijn ogen niet sluiten voor sociale wantoestanden en het, uiteindelijk falen van ons produktiesysteem. Wij, leden van het zevenmanskollektief Bots zijn allen binnen een relatief korte tijd tot de konklusie gekomen, dat wij onze maatschappelijke ideeën niet voor onszelf moeten houden, maar deze moeten proberen over te brengen op onze landgenoten. Dit realisatie proces noemen wij het Bots-effect, een harde drol na drie weken diarrhee? Verwacht van Bots echter geen starre muziek ideologische prietpraat. Wij zullen geen enkele moeite doen om ons pop-verleden te ontkennen of te negeren. Wij maken pop, van smart tot revolutionair en rock van hard tot soft.

wat betreft ons optreden hebben wij de volgende ideeën. We brengen twee maal één uur goede muziek ten gehore waar veel nadenken, plezier en swing aan te beleven valt. Het is de bedoeling om ons optreden te ondersteunen met dia's en ander licht op deze manier komt er een soort kritische maar toch vormende totaal-show uitrollen. Optreden op do 17 maart in de grote aula. org.: Wetswinkel informatie: werkgroep Strijdkultuur.

OPM.:

Redaktie.

Zoals altijd de volledige ASP : Iso!

Kringraad
Kultuurraad
Sociale raad
Sportraad.

Lay-out : voor de verandering de volledige werkgroep Veto.

Foto's : voor zover niet uit andere tijdschriften geknipt werd :
Werkgroep Fotografie.

Printed by ACCO.

Tot over twee weken !!!